

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMETU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMETU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

**INTERNETOVÉ SOCIÁLNÍ SÍTĚ - JEJICH
VLIV NA OSOBNOST UŽIVATELE**

Autor: Veronika Dvořáková

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Dr. Jan Hejda

Studijní program: Sociální pedagogika, specializace 7507 B

Datum odevzdání: 30.3. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma

Internetové sociální sítě – jejich vliv na osobnost uživatele

jsem zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Jindřichův Hradec, dne:

.....

Podpis

Anotace

Bakalářská práce pojednává o sociálních sítích, jejich vlivu na populaci a o možných rizicích spojenými s účastenstvím v tomto společenství. Vysvětluje, co je vůbec sociální síť, jaké sítě jsou nejvíce používané v České republice a jaký je rozdíl ve vnímání a používání síti mezi dětmi, dospívajícími a dospělými. Součástí práce je i vytvoření manuálu zaměřeného na možnosti zmírnění dopadu rizik sociálních sítí.

Annotation

Bachelor's degree deals with social network, their impact on population and possible risks associated with sympathy in this community. Explains what social networking is not, what are the most used network in the Czech Republic and what is the difference in the perception and use of social network among children, adolescents and adults. The work also includes a manual focused on the possibility of mitigating risk of social network.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Doc. JUDr. Dr. Janu Hejdovi za jeho cenné rady a odbornou pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Dále děkuji panu Milanu Bajcurovi za informace a přednášku Preventivně informačního oddělení Policie ČR.

Obsah

Úvod.....	9
1 Charakteristika sociální sítě	11
1.1 Sociální síť	11
1.2 Internetové sociální sítě.....	11
1.3 Druhy sociálních sítí	12
2 Nejpoužívanější sítě v ČR.....	13
3 Internet mění naše životy	26
4 Rizika sociálních sítí.....	28
4.1 Rizika sociálních sítí pro děti a mládež.....	28
4.2 Rizika sociálních sítí pro dospělé.....	41
5 Prevence.....	49
5.1 Obecné zásady.....	49
5.2 Bezpečná komunikace.....	50
5.3 Projekty na ochranu dětí.....	52
6 Projekt E-bezpečí v praxi v Českých Budějovicích spojený s výzkumem.....	55
6.1 Projekt E-bezpečí v Českých Budějovicích	55
6.2 Výzkum	56
7 Závěr	61
Zdroje.....	64
Seznam příloh	68
Obrázek 1: Líbimseti.cz	13
Obrázek 2: Lidé.cz	15
Obrázek 3: Štěstí.cz	17
Obrázek 4: Badoo.com	19

Obrázek 5: Facebook.com	21
Obrázek 6: Spolužáci.cz	24
Tabulka č. 1 Sdělování osobních informací.....	29
Tabulka č. 2: Otázka č. 4 Jaké používáš sociální sítě?	57
Tabulka č. 3: Otázka č. 5 Z jakého důvodu používáš sociální sítě?	58
Tabulka č. 4: Otázka č. 8 Jaké osobní informace uvádíš na sociálních sítích?	58

Úvod

Dnešní doba moderních technologií přináší velké množství zdrojů informací. Mezi jedny z nich patří právě sociální sítě, na kterých se dnes a denně setkávají lidé, kde spolu komunikují, sdílejí hudbu, seznamují se atd. Tyto sítě jim dávají informaci především o tom, co se během dne stalo u ostatních uživatelů, kdo je a není in, jaká hudba právě „frčí“. Jedná se o velké množství informací, které nejsme ani schopni zpracovat.

Téma práce jsem si vybrala, protože se mě osobně velmi dotýká. Dnes a denně zapínám počítač, surfuji na internetu, jsem účastníkem sociálních sítí stejně jako mí přátelé, moje rodina a moji kolegové. A bohužel také kolem sebe vidím, jak mohou nevhodně umístěné fotografie či informace ničit život lidem, kteří si to vůbec nezaslouží. Ve zprávách slyším o zneužití osobních údajů, dětských fotografií a v neposlední řadě o zneužití lidské důvěry, založené právě na on-line přátelstvích.

Většinou sociální sítě přinášejí svému uživateli zábavu nebo zkrácení volné chvíle. Málokdo si ale uvědomuje, jaká rizika jsou spojená s účastí v tomto společenství. Jaký dopad mohou mít na soukromý či pracovní život a to nejen u dospělých účastníků internetu. Jsou to právě děti, které se stávají nejčastěji oběťmi virtuálního světa.

Bakalářská práce má za úkol vysvětlit, co je to vůbec sociální síť, proč lidé touží komunikovat prostřednictvím sociálních sítí a jaké jsou v České republice nejpoužívanější sociální sítě. Důležitou součástí práce je vymezení rizik, která jsou spojena s používáním sociálních sítí a jaký dopad má jejich používání na život člověka. Dále zda nás někdo chrání před těmito možnými zásahy do našeho života a zda to může někdo vůbec omezit či tomu zabránit.

Cílem bakalářské práce je analýza tzv. sociálních sítí na internetu, jejich výčtem, vlivem na populaci a stanovení některých rizikových faktorů na vybranou sociální skupinu se zaměřením na možná rizika spojená s účastí v internetovém společenství a navržení možnosti omezení vstupu podle stanovených kritérií.

Pro zodpovězení a splnění cíle práce jsem si stanovila hypotézy, které mají za úkol odpovědět na otázky, jak rozšířené jsou sociální sítě mezi dospělými a dětskými uživateli, z jakého důvodu a jak často využívají sociální sítě a zda si uvědomují, jakým rizikům se vystavují, pokud sdílejí určité informace o svém soukromém životě. Hypotézy budou

zodpovězeny nebo vyvráceny na základě komunikace s uživateli a výsledky dotazníkového šetření na základní a střední škole a mezi dospělými uživateli.

Za pomocí literatury uvedené v seznamu seznámím uživatele (nynější i potenciální) o tom, co je sociální síť. Pomocí zdrojů z internetu a i samotnou účastí v jednotlivých sociálních sítích budou doplněny informace o těchto sítích v České republice, popsány rizika a možné následky používání sociálních sítí a v neposlední řadě představení projektu E-bezpečí, který se zabývá prevencí, vzděláváním, výzkumem, intervencí a osvětou spojenou s rizikovým chováním na internetu. Poslední částí mé bakalářské práce bude bližší pojednání o prevenci sociálních sítí ve školách, kterou provádí Preventivně-informační oddělení Krajského ředitelství Policie Jihočeského kraje a s tím spojený výzkum ve školách.

..

1 Charakteristika sociální sítě

1.1 Sociální síť

Pojem „sociální síť“ se poprvé objevil ještě předtím, než vznikl internet a internetové sítě a to v roce 1954. Použil jej poprvé sociolog J. A. Barnes a to ve své knize Třída a výbory v norské ostrovní farnosti, „Lidské vztahy“. Definuje zde sociální síť jako „*společenské zřízení vyrobené z uzlů, které jsou obecně jednotlivci nebo organizace*“ (Navajo, 2010). V roce 1929 napsal maďarský spisovatel Frigyes Karintha neúspěšnou knihu - Všechno je jinak (v překl. Minden maskéren van) s povídkou Články řetězu. Tato povídka pojednává o tom, že lidé jsou si blíží než kdykoliv dříve. Tvrdí, že pokud mu jmenujete kohokoliv z půldruhé miliardy obyvatel zeměkoule, dostane se k tomuto člověku skrze maximálně pět známých. A opravdu je to tak. Na tuto povídku navázal o tři desetiletí později (v roce 1967) Stanley Milgram, který z tohoto principu udělal průlomovou studii toho, jak jsme všichni navzájem propojeni (Barabási, 2005).

Dnes pojem sociální síť znamená určité okolí člověka, kdy „*člověk je centrem sociální sítě, jeho známí jsou větve této sítě a vztahy mezi lidmi jsou vztahy i v sociální síti*“ (Socialnisite.cz, 2008).

1.2 Internetové sociální sítě

S rozvojem internetu a jeho pronikáním do běžného života se více lidí začalo shlukovat kolem komunitních webů a diskusních fór. I díky tomu se na internetu začaly vytvářet nové sociální sítě a vznikl tak přenesený význam sociologického pojmu sociální síť ve smyslu „sociální síť“ neboli Social Network Site jako pojmenování webové stránky či aplikace, která umožňuje vytvářet komunitu uživatelů na základě společných či podobných zájmů a aktivit. Sociální sítě jsou on-line služby, které umožňují jedincům vystavit svůj veřejný nebo polo-veřejný profil, který pak slouží k popisu jejich osoby, a zároveň jim umožňuje sestavit si vlastní seznam dalších uživatelů, se kterými je ve spojení. Toto spojení je nejčastěji uskutečněno například pomocí chatů, zpráv, e-mailů, diskusních skupin atd., které jsou ve většině případů součástí sociální sítě a slouží ke sdílení dat mezi uživateli.

1.3 Druhy sociálních sítí

Profilově založené sociální sítě – organizované kolem uživatelského profilu (Facebook, MySpace). Podstata těchto sociálních sítí je založena na individuálních osobních profilech, kde si uživatel vkládá své fotografie, poskytuje o sobě informace, aktualizuje stav své nálady apod.

Obsahově založené sociální sítě – uživatelský profil je v sekundární roli, v centru pozornosti je obsah (YouTube.com – sdílení videa). Není důležité, kdo si obsah prohlíží, nejsou zde důležití uživatelé, nýbrž to, na co se dívají, ať už se jedná o videa, krátké filmy, hudbu atd.

Virtuální sociální sítě – on-line virtuální prostředí (Second Life). Uživatel je součástí této sociální sítě, má vlastní identitu a pohybuje se v ní. Např. v oblíbené hře World of Warcraft se postava pohybuje v rozlehlém virtuálním světě, setkává se, baví se a bojuje s jinými hráči. Ve hře SIMS se hráč musí starat o své postavy, o jejich sociální i fyzické potřeby. Tato hra se také nazývá simulátorem života.

Micro-blogovací sociální sítě – dovolují uživateli publikovat krátké zprávy. Hlavní omezení těchto sociálních sítí je v délce sdělení a v jeho formě. Zpráva (sdělení) obvykle nepřesahuje svou délkou 140 – 160 znaků. Většina těchto sítí je určena pro mobilní telefony, i když jsou využívány i v počítači. Nejznámější touto sítí je Twitter. (Nývtová 2010).

2 Nejpoužívanější sítě v ČR

LÍBIMSETI.CZ

Obrázek 1: Líbimseti.cz

Zdroj: www.libimseti.cz

Charakteristika:

Líbimseti.cz je internetový zábavní portál zaměřený zejména na službu seznamky s ostatními zaregistrovanými uživateli. Na internetovém „trhu“ je od roku 2002. Nalezneme zde mnoho služeb, funkcí a aplikací určených pro zábavu, chatování, sdílení a hodnocení fotografií atd. Portál nabízí unikátní chat a e-mail, klubové akce, soutěže a je velice navštěvovaným serverem (300 000 návštěvníků denně – údaj z července 2011).

Mezi základní funkce „lfbka“ patří hodnocení vzhledu uživatelů, kde je možné ohodnotit ostatní uživatele na stupnici 1-10, funkci Líbimseti life, což umožňuje uživatelům osobní seznámení, jsou zde uváděny informace o nových akcích, diskuze, chat, video a magazín.

Server a přihlášení do sítě Líbimseti.cz lze nalézt na adrese: <http://libimseti.cz/>. I bez registrace je umožněno každému nahlížet na profily jednotlivých uživatelů, kde jsou jejich fotografie a informace o uživateli (pokud je tedy profil 100% vyplněný). Bez registrace není možné uživatele kontaktovat.

Po vytvoření profilu je možné nastavit určité informace jako např. osobní údaje, postava, závislosti, majetek, názory atd. Portál také nabízí možnost VIP členství, které mimo jiné umožňuje například upozornění na přihlášení určitého uživatele SMS zprávou.

Praktické zhodnocení portálu:

Zvolení vhodné profilové fotografie je téměř nejdůležitější část volby pro zalíbení se ostatním uživatelům. Pokud uživatel obdrží kladné hodnocení vložené fotografie, je velmi pravděpodobné, že do pár minut obdrží vzkaz se zájmem o danou osobu, pozváním na kávu či jiným obsahem. Většina uživatelů začíná konverzaci otázkami typu: Ahoj, jak je? Ahoj, jak se máš? Pokecáme?, nebo vložením smajlíka, který vyjadřuje sympatie.

Tento portál je oficiálně určen pro seznamování, ať už dlouhodobé či krátkodobé. Během pár minut je možné se zaregistrovat, prohlížet profily ostatních uživatelů (toto prohlížení je možné i bez registrace), číselně hodnotit vzhled dalších návštěvníků, navazovat komunikaci atd. Z praktického hlediska by se dalo říci, že se v případě „Líbimseti“ jedná většinou o vzájemné hodnocení uživatelských fotek na stupnici od 1 -10. Určitá skupina uživatelů čeká od toho serveru vážné seznámení a po určité době navštěvování může být chováním ostatních velmi zklamána. A to z důvodu rozlišných očekávání jednotlivců.

LIDÉ.CZ

Obrázek 2: Lidé.cz

Zdroj: www.lide.cz

Portál Lidé.cz je jeden z největších a nejnámějších českých webových, chatovacích a komunitních portálů provozovaný společností Seznam.cz, který vznikl v roce 1997 a v roce 2002 byl přepracován na chatovací portál.

Sociální síť Lidé.cz patří v České republice mezi nejpoblárnější síť tohoto druhu. Nmalou část na popularitě má i fakt, že tento portál je propojen s jedním s největších vyhledávacích webů a to s www.seznam.cz. Tento portál nabízí široké možnosti využití volného času, ať už se jedná o seznamování, chatování, diskuze či hry.

Praktické zhodnocení:

Lidé.cz byl jeden z nejvíce používaných portálů pro internetovou komunikaci před rozšířením celosvětové sociální sítě Facebook a to hlavně díky možnosti chatování. Chat je místem, kam si člověk může zajít každý večer popovídat. Existují zde virtuální místnosti pojmenované podle typu komunikace nebo zájmu. V těchto místnostech je větší pravděpodobnost, že budou uživatelé řešit pouze danou tematiku.

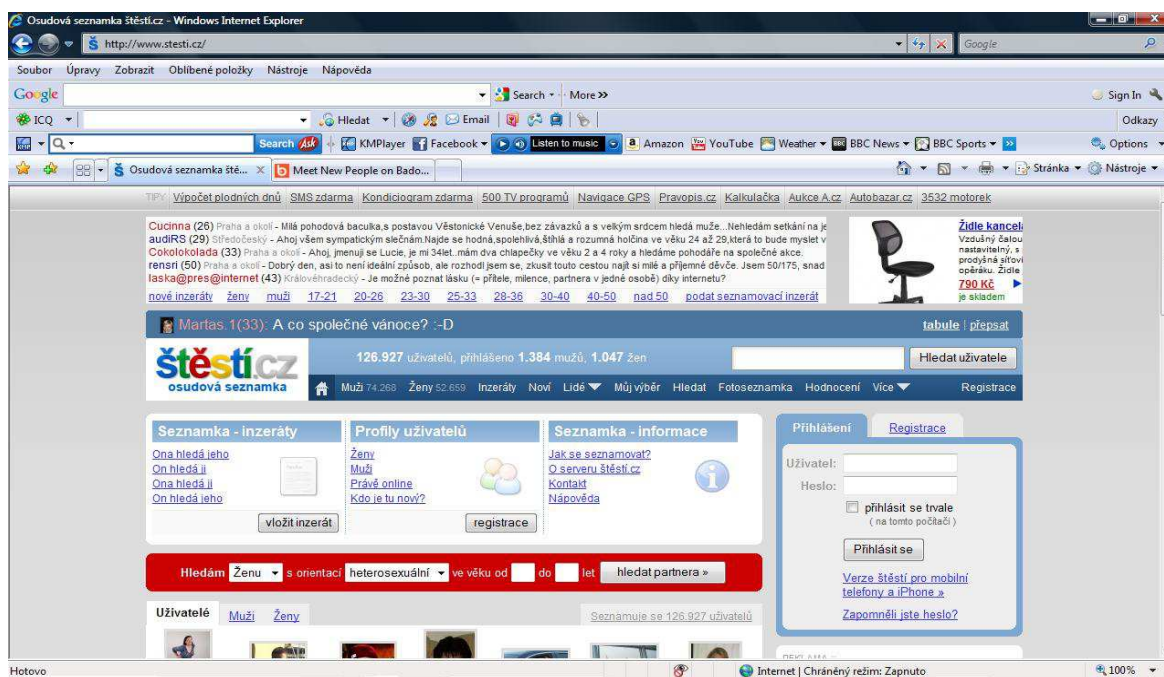
Pokud jde o seznámení, vhodnějším místem než chatovací místnosti je seznamka, kde je velké množství uživatelů, kteří jsou rozděleni v kategoriích, podle toho, co hledají. Někteří neukáznění uživatelé (především muži) píšou na chat nechutné a oplzlé vzkazy, od kterých očekávají velký ohlas. Většinou jen další uživatele popudí nebo je odradí od jakékoliv další komunikace.

Vzhledem k propojenosti se servery Spolužáci.cz a Seznam.cz se zde nachází větší množství lidí ve středním věku, kteří hledají partnery a dávné známé.

Za největší riziko této sítě považuji chat jako takový. Je pravda, že méně komunikativním lidem dává větší možnosti se seznámit nebo s někým komunikovat o oblíbených tématech. Na chatech se ale často vyskytují pedofilové a různí sexuální „loudilové“. Chat jim dává možnost spojit se s více lidmi najednou a vybírat si tak vhodné oběti pro svůj útok. I mě samotné se stalo, že i když jsem měla založený profil s celkem vysokým věkem, našli se tam muži, kteří měli sexuální narážky, měli zájem o sex, často psali o své masturbaci apod. Na chat se chodí spousta lidí ukájet, chat jim dává možnost anonymity a tak mohou vesele masturbovat ve vedlejší místnosti, než se zdržuje jejich rodina. Je to smutné.

ŠTĚSTÍ.CZ

Obrázek 3: Štěstí.cz

Zdroj: www.stesti.cz

Jeden z nejvíce navštěvovaných projektů seznamky je právě Štěstí.cz. Seznamují se zde lidé z celé České republiky a existuje zde velká šance najít si zde svého životního partnera. Registrace na tomto portálu je zcela bezplatná. Seznamuje se zde cca 65 tis. žen a 97 tis. mužů (pro srovnání: údaj z 5.7.2011 – 74 299 mužů a 52 655 žen).

Praktické zhodnocení:

Na tomto webu je každý registrovaný většinou pod nickem (tedy přezdívkou). Profil uživateli umožňuje sledovat ostatní uživatele, prohlížet jejich fotografie, hodnotit je, posílat jim vzkazy, prohlížet si vzájemné vzkazy s uživateli, nebo pokud nechceme nechávat vzkaz, můžeme zanechat ikonku prvního dojmu (zajímavý profil, líbíš se mi, zajdeme do kina, zajdeme do divadla, co sexík...). Na svém profilu můžeme měnit fotografie, vést si deník, který je ostatním uživatelům přístupný, vidíme historii vzkazů a historii návštěv ostatních uživatelů, kteří navštívili nás, nebo my je. Tento portál je velmi přehledný. Stačí si zadat, jakého partnera hledáme, a web nám nabídne výčet uživatelů, kteří vyhovují našim požadavkům. Pokud se nám bude zdát fotografie některého

z uživatelů nevhodná, nebo nás bude obtěžovat vzkazy, můžeme tento profil nahlásit na správce Štěstí.cz.

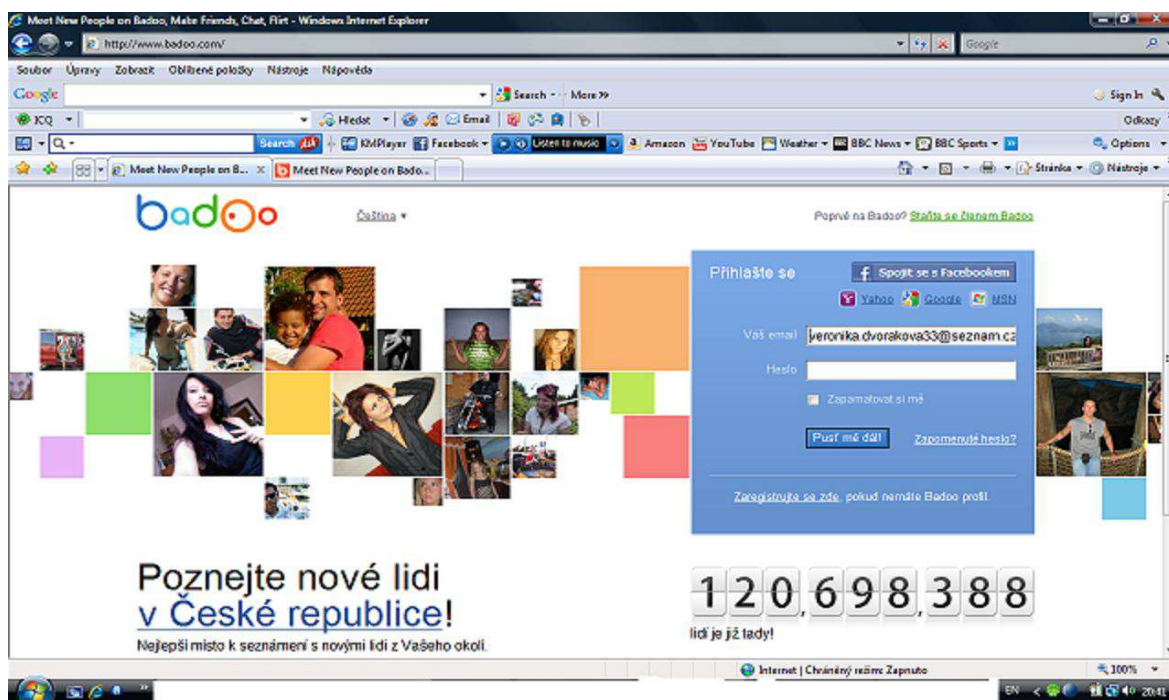
Štěstí.cz je svou podstatou velmi podobný portálu Líbimseti.cz. Rozdílem je to, že tato seznamka je méně rozšířená a méně navštěvovaná, zato se serióznějšími možnostmi seznámení. Ať už seznámení, které vede k trvalému vztahu nebo ke vztahu na jednu noc. I zde je možnost rychlého a bezplatného zaregistrování a prohlížení uživatelských profilů.

Objevují se zde i velmi zoufalé profily typu „Samota tíží“, „Nechci žít sám“ atd. Bohužel se tito uživatelé často právě těmito popisy znevýhodňují. Nikdo přece nechce mít za partnera člověka, který je zoufalý. Většina uživatelů si zde nechce jen popovídat, ale seznámit se, proto pokud komunikace vážne a nevede to ke schůzce, poohlídne se po někom jiném.

Má osobní zkušenost s tímto serverem je taková, že se jedná o slušný web, kde i jednotliví uživatelé mají většinou zájem o seznámení a podle toho probíhá i komunikace. Objevují se zde velmi zřídka nabídky k sexu nebo jiné druhy komunikace se sexuálním podtextem. Samozřejmě jako každá internetová seznamka skrývá riziko, že za fotografiemi se může skrývat někdo jiný a může tak vylákat svou oběť ven a tam ji nějakým způsobem zneužít. U této seznamky vidím negativum v tom, že se uživatelé mohou představovat jinak, a jinak komunikovat než v reálném životě. Přes internet je možné být někým jiným, mít o 30 kg méně, 20 cm více a být skvělý společník. Realita ale bohužel bývá jinde.

BADOO.COM

Obrázek 4: Badoo.com

Zdroj: www.badoo.com

Postup registrace je stejný jako u výše jmenovaných seznamovacích portálů, ovšem vyhledávání uživatelů, rozdělení do kategorií a hodnocení se podstatně liší. Tento portál obecně nenabízí tolik možností jako např. Lidé.cz nebo Facebook.com.

Prohlížení fotografií ostatních uživatelů a informací o nich je možné pouze v případě, že si nový uživatel sám vloží 3 své fotografie a poskytne minimálně 50 % požadovaných informací. Systém Badoo.com umožňuje pouze vyhledávání osoby (sekce Lidé z okolí) na základě věku a regionu. Vzhledem k velkému množství uživatelů není možné vyhledat danou osobu podle jiných kritérií, pokud člověk není ochoten si služby zaplatit.

Každý, kdo si zakládá seznamovací profil, chce, aby byl vidět a aby se o něm ostatní uživatelé co nejdříve dozvěděli. Vzhledem k tomu, že při přihlášení je asi na 4200. pozici, což mu tedy Badoo.com taky stále připomíná, je to na místě. Ovšem toto už je zpoplatněné – existují dvě možnosti, buď se posunout na pozici (což stojí 20 Kč na den), nebo zobrazení fotografie v reklamním pruhu na vrchu stránek (také 20 Kč na den). Na svém profilu také vidí stále svou popularitu, která samozřejmě stále klesá a opět odkaz na to, jak si ji zvýšit (samozřejmě za peníze).

Badoo.com je obecně považováno za „sexseznamku“. Nebo takto o ní alespoň mluví někteří uživatelé na diskusních fórech zabývajících se seznamovací problematikou. Dalším negativním jevem na Badoo.com je i to, že obtěžuje ostatní uživatele internetu tím, že je zve na Badoo.com prostřednictvím někoho, kdo již profil má, aniž by o tom dotyčný věděl. Nejčastěji formou e-mailu typu: 3 lidí na Badoo na vás čeká, abyste si mohli popovídat!

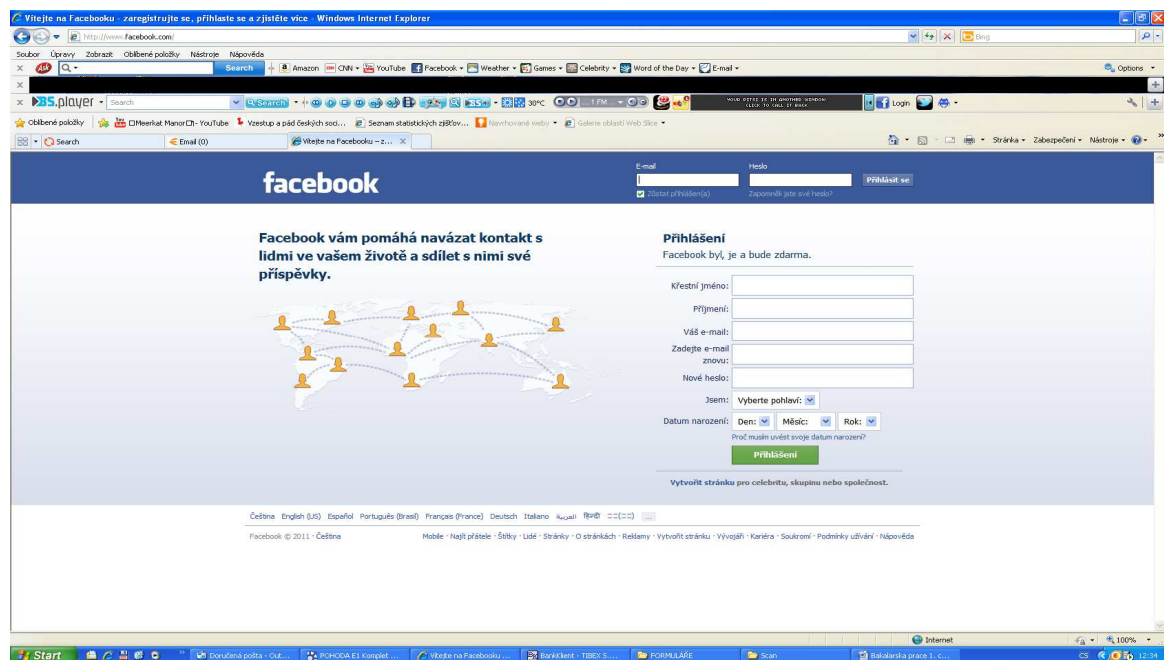
Praktické zhodnocení:

Badoo.com je jedna z nejméně lukrativních seznamek. Sdružují se zde muži a ženy především pro sexuální potěšení. Její návštěvnost je sice největší ze všech seznamek, avšak ani čísla udávaná na titulní stránce Badoo.com nebývají pravdivá, jsou pouze lákadlem pro to, aby se člověk na tyto stránky zaregistroval. Pokud má člověk zájem si pouze popovídat nebo najít nové lidi k občasným schůzkám či sexuálním hrátkám, je pro ně tento portál vhodný. To dokazují i vzkazy uživatelů začínající: „Kdo se chce pomazlit“, „Pěkná dvacítka na dnešní večer?“, „Chci sex dnes večer“ atd.

V podstatě by se dalo říci, chce-li uživatel sex, má ho mít, pokud se chce seznámit, necht' si zaplatí. Tento seznamovací server přináší svému uživateli obdobná rizika jako ve výše jmenovaných seznamkách typu: Líbimseti.cz a Štěstí.cz.

FACEBOOK.COM

Obrázek 5: Facebook.com

Zdroj: www.facebook.com

Mezi nejdiskutovanější a nejnavštěvovanější webové stránky dnešní doby patří bezpochyby právě Facebook.com.

Tyto webové stránky byly původně založeny pro sdružování studentů Harvardské univerzity. „Ve Spojených státech znamená slovo facebook knihu, ve které jsou fotografie a jména studentů ročníků a pomáhá studentům se navzájem poznat“ (Postler, 2008). Historie Facebooku se datuje do roku 2004, kdy tento komunitní server spustil jeho zakladatel Mark Zuckerberg. Pan Zuckerberg vytvořil Facebook společně se svými spolubydlícími Dustinem Moskovitzem a Chrisem Hughesem. „Zuckerberg pojmenoval systém po informačních letáčkách, které se na amerických univerzitách používají k seznamování studentů“ (Facebookonline, 2011).

Studenti tak odstartovali raketový vzestup Facebooku. Po několika měsících byl zpřístupněn i studentům dalších amerických univerzit, kteří měli e-mailové adresy na „univerzitních“ doménách. V roce 2006 byl týmem vývojářů zpřístupněn Facebook lidem starších 13 let.

Podstatou této sociální sítě bylo především to, že se zde setkávali pouze lidé, kteří společně studovali, to všechno vedlo k velké důvěře Facebooku mezi uživateli. *„Hlavní myšlenka sociální sítě leží v aktivitě jejích uživatelů. Profily, fotky, videa, vzkazy na zdi, to všechno měly i předchozí sociální sítě, které nakonec odumřely. Jenže Facebook přidal novou funkci a tou byl kanál „Vybraných příspěvků“. Příspěvky slouží k zobrazování aktuálních informací přátel. Když někdo z přátel přidá na Facebook novou fotku nebo vzkaz, na vaší stránce se o této aktualizaci objeví informace“* (Kulhánková, 2010). Popularita Facebooku roste stále. V květnu 2007 byla spuštěna Facebook Platform spolu s vlastním programovacím jazykem FBML, kde mohou externí programátoři vytvářet a vyvíjet nejrůznější aplikace. *„Možnost naprogramovat si vlastní aplikaci v rámci komunitního serveru dělá z Facebooku výjimečnou službu“* (Facebookonline, 2011).

Facebook slouží jako komunitní síť pro udržování kontaktů se známými, rodinou, přáteli i kolegy či obchodními partnery. Je možné zde najít i po letech staré známé, bývalé spolužáky či kolegy. S těmito „přáteli“ lze sdílet videa, fotografie, odkazy na tzv. „statusy“, hrát hry apod.

Facebook.com v praxi:

Na www.facebook.com nalezneme registraci svého profilu. Zde zadáte svůj e-mail a heslo.

Po krátké registraci zde můžeme vyplnit osobní údaje jako např.: vložit profilovou fotografii, vyplnit základní údaje o bydlišti, rodinném stavu, vzdělání a zaměstnání, oblíbeném sportu, činnostech a zájmech a v neposlední řadě také kontaktní údaje – e-mail, telefonní číslo, adresa a web. Uživatel zde vyplní pouze to, co uzná za vhodné.

Po přihlášení se otevře domovská stránka, která slouží jako zdroj aktualit, odkazů, událostí atd. a patří do základních stránek Facebooku společně se stránkou profilu uživatele.

Levá lišta – profil uživatele, jméno, profilová fotka, zprávy – zde je možné si přečíst zpětně zprávy od svých přátel, události – událost, na kterou vás pozvali vaši přátelé, přátelé – seznam vašich přátel, vytvořit skupinu – pro případ, že byste chtěli vytvořit nějakou skupinu, např. nemám rád vánoce atd., žádosti aplikací, žádosti her; dále zde jsou žádosti od nových přátel, zprávy a upozornění (např. pokud někdo okomentoval váš stav, nebo označil vaši fotku, že se mu líbí, nebo okomentoval vaši fotku atd.)

Prostřední lišta – zde se objevují aktualizace stavů přátel (pokud chtějí sdílet a zobrazovat ostatním), jak se ostatní cítí, co je naštváno, co je potěšilo, zda jsou zadaní nebo

momentálně svobodní, sdílené fotky, videa, odkazy, pokládání otázek ostatním uživatelům atd.

Pravá lišta – dříve zde bývali pouze nadcházející události (tedy když vás někdo například pozval na oslavu narozenin) a reklamy, ale v průběhu července 2011 přišel Facebook opět s novinkou a to s novou verzí chatu.

Praktické zhodnocení:

Facebook je nejdiskutovanější téma, je to alfa a omega komunikace především mezi mladými lidmi. Kamkoliv se člověk pohne, slyší: „*Už jsi to viděl na Facebooku? Včera jsem to sdílela? Tys to neviděl? A víš, že Klára už není s Patrikem? No bylo to na Facebooku...atd.*“ O Facebooku se mluví jako o mocném médiu, které má vliv na život ostatních lidí. Je to tak. Dalo by se říci, že co není na Facebooku, jakoby neexistovalo. Lidé mají potřebu tam sdělovat, co dělali, co právě dělají a co budou dělat. Často jsou to sáhodlouhé texty na téma „Jak je špatné počasí“, „co to tam ti hokejisti zase vyváděli“ a „viděli jste to v televizi?“ Facebook dává možnost vědět o všem z tepla domova, stačí zapnout počítač a vidíte, co se kde děje, co zrovna večer u sousedů, čím dělátko udělalo první bobek a kdo s kým chodí. I v praxi se mi stává, že kamarádky, které se vdají, mají na Facebooku hned druhý den změněné jméno, aniž by to ještě měli změněné v občanském průkazu. Každý by měl zvážit, jaké údaje o sobě poskytne a jak moc bude sdílný. Sami se dostáváme do malérů – např. tím, že sdělíme, kam a kdy odjíždíme na dovolenou. Existují už skupiny pachatelů, kteří toto sledují a je to pro ně zdrojem informací pro případné loupežné přepadení či krádeže.

Používání Facebooku velice ovlivňuje trávení času dětí a dospívajících. Často vidíme, jak děti či dospívající rychle vyřídí nutné povinnosti, vykonají základní potřeby a rychle běží k internetu, aby zjistily, zda jim něco za tu dobu neuteklo. Je to velmi návykové. Tato sociální síť dává člověku pocit, že je v dění všeho. Nebývá to ale pravdou. Co se může dít v životě lidí, kteří tráví většinu svého času na internetu, jaké mohou mít koníčky či zážitky?

Víra ve Facebook narůstá. Často jsou děti ochotnější sdělovat své hrůzné zážitky Facebooku než aby je sdělily příslušným orgánům. Nejednou se stalo, že se o případu spáchání trestného činu dozvěděli až ze sociální sítě (Nádvorníková, 2011).

Vývoj sociálních sítí je ve hvězdách. Osobně si myslím, že buď se rozšíří natolik, že sociální kontakty budou probíhat z větší části pouze na sociálních sítích. Zcela vyloučit

socializaci nemůžeme, protože do školy děti budou chodit díkybohu stále. Druhým extrémem může být to, že si lidé uvědomí, že nejen internetem živ je člověk a budou se více věnovat volnočasovým aktivitám venku, ve společnosti, v zájmových kroužcích atd.

OSTATNÍ

Spolužáci.cz

Obrázek 6: Spolužáci.cz

Zdroj: www.spoluzaci.cz

„Server umožňující sdílení vzkazů, fotek, kontaktů a dokumentů se současnými či bývalými spolužáky“ (Kubeš, 2009). Stejně jako Lidé.cz patří i Spolužáci.cz do stáje Seznamu, kde navazování kontaktů je zábava a nemusí se omezovat jen na spolužáky.

Prvotní myšlenkou byla snadná komunikace mezi studenty. Tato síť umožňuje sdílení fotek, vzkazů, kontaktů a dokumentů se současnými či bývalými spolužáky. Spolužáci.cz umožňuje vyhledávat bývalé i současné spolužáky podle města, roku a školy. Jednotlivé třídy mají své nástěnky, kam mohou vkládat fotografie a různé vzkazy. Po přihlášení na stránky www.spoluzaci.cz je možné vyhledat třídu podle města, přihlásit se e-mailem nebo podle ID třídy – což je unikátní číslo, které patří každé jednotlivé třídě. K přihlášení se do

jednotlivé třídy potřebuje znát uživatel heslo, které bývá většinou spojeno právě se třídou. Např. jméno učitele matematiky, jméno ředitele atd.

Spolužáky.cz považuji za dobrý portál pro sdílení informací, které se týkají studia. Sama jsem jej hojně využívala v prvních ročnících na vysoké školy. Tento portál mi tak celkem jednoduše a rychle poskytl přehled o tom, co se ve škole děje, což je při 100 studentech na třídu celkem náročné. Myslím si ale, že časem jej nahradí Facebook, minimálně u mladší generace.

Twitter

Twitter je svou podstatou také sociální síť, ale má jiný charakter. Komunikace zde by se dala spíše přirovnat ke krátkým textovým zprávám jako SMS u mobilních telefonů a uživatel má ke svému sdělení pouze 140 znaků, možná právě proto není v České republice tak používaný a oblíbený. Je však značně rozšířen v zahraničí. V Česku jej používá cca 10 tisíc lidí (Vlach, 2009). Vzhledem k tomu, že se v této práci zaměřuji na nejvíce užívané sítě v České republice, nebudu se o Twitteru dále zmiňovat.

V České republice existuje i řada dalších sociálních sítí, ke kterým by se dal zařadit např.: World of Warcraft nebo nejvyhledávanější server pro hudbu a videa YouTube.com. Rizikům spojenými se sociálními sítěmi se ale lidé vystavují především tam, kde o sobě uvádí větší množství osobních informací, proto nejsou další sociální sítě více zmiňovány.

3 Internet mění naše životy

Jak je možné, že internet mění naše životy a má na ně takový vliv? Podle psychiatra Karla Nešpora by to mohlo být interaktivitou internetu. Umožňuje totiž každému jednotlivci podílet se na její tvorbě. Internet nám přináší velké množství informací, které je třeba třídit a musíme neustále sledovat co se děje. A tak musíme být neustále na sítích, abychom nepřišli o nové informace, abychom nebyli vyloučení ze sociálního kolektivu, protože nebudeme vědět, o co jde a nevědomost se neodpouští (Benešová, 2009).

Otázkou zůstává, jaký vliv budou mít sociální sítě na naše budoucí životy. Dočkáme se snad toho, že se už nebudeme scházet v hospodě ale pouze na sítích a jaký bude mít význam se scházet, když se každý bude bavit ve své režii? O narozeninách, narozeních dětí a ostatních akcích se budeme dozvídat pouze z fotek na Facebooku? A budou vůbec nějaké společné akce? Nebo se sejdeme každý večer na internetu, se známými povedeme krátkou diskuzi na chatu, „likneme“ jim fotky, čímž jim dáme najevo, že je vše v pořádku a že se nám líbí, co dělají a že o nich víme?

Tento stav ovlivňují i společnosti, které vyrábí mobilní telefony. Ty se neustále vyvíjejí a přibližují se počítačům. Připojení na internet a aplikace na sociální sítě jsou samozřejmostí. Můžeme být na sítích tedy 24 hodin denně. Ale na mobilních telefonech jsme taky byli a naši přátelé nám mohli zavolat a psát sms. Máme však potřebu volat kamarádům, pokud o jejich životě víme všechno z Facebooku? Co by nám řekli nového? Jsou komentáře pravdivé a vyjadřují opravdu naše skutečné pocity? Mohou nám sociální sítě škodit? Sbližují nás nebo naopak rozdělují? A jaký vliv mají na naše děti? Může jim internet ublížit, a jakým způsobem?

Dříve se lidé více scházeli a starší generace to ještě stále dělá. Ta mladší dává přednost styku on-line, i když si všichni myslí, že ještě pořád o nic nejde. Ale podívejme se např. do autobusu městské hromadné dopravy, kde většina mladých lidí má v uších mp3 nebo surfují na internetu a nevnímají okolí. A právě nevnímavost a zabránění se do on-line světa je velkým problémem. Pak často přehlédnou osobu, která se sotva drží, aby ji pustily sednout. Radost z okamžiků prožívají ve chvíli, kdy se ostatním uživatelům na Facebooku líbí jejich příspěvek, ale kde je radost z obyčejných lidských záležitostí? Kde je radost z pěkného dne či příjemně stráveného večera?

Internet lidi spíše oddaluje, než sbližuje. Kdy naposledy jsme dostali PF, Vánoční přání nebo ručně psaný dopis poštou? To už je v dnešní době dosti staromódní. Stačí si v počítači udělat během chvíle, či vybrat z nabízených šablon a jedním kliknutím rozeslat svým známým. Ale máme z toho ještě stále radost, že si na nás někdo vzpomněl, když v kolonce „komu“ vidíme dalších dvacet lidí?

Jak je možné, že se člověk moudrý nechá zlákat pozlátkem internetu a zapomene na lidi kolem sebe, dává přednost internetu a on-line přátelstvím před tím opravdovým? A jak je možné, že se z našeho „kamaráda“ stane najednou člověk, který nás stíhá, obtěžuje nás, či se snaží nám nějak uškodit? Proč dovolíme internetu mít takovou moc? Vždyť kdo ho řídí? Zase jen lidé.

Na tyto a mnohé další otázky by mohly odpovědět následující kapitoly, které se věnují právě sociálním sítím a rizikům, které přinášejí dětem i dospělým.

4 Rizika sociálních sítí

4.1 Rizika sociálních sítí pro děti a mládež

S rostoucí oblibou sociálních sítí u dětí přibývají, nebo se zvyšují možná rizika spojená právě s účastí dětí na těchto sítích. Podle Zuzany Jankovské došlo k velké změně od roku 2008, kdy sociální sítě navštěvovalo pouze 9 % dětí. V roce 2010 to bylo už 58 %. A ve věku 15-18 let je to skoro 90 % využití internetu a mobilních telefonů jako zdroje informací (Tinková, 2011).

V poslední době se mluví o tzv. „generaci Y“, což jsou lidé narození v letech 1982-1994, kteří neumějí žít, pokud nejsou on-line, tedy připojeni k síti. Opovrhují klasickou televizi, dávají přednost sledování krátkých videoklipů na serveru YouTube, hudbu poslouchají zásadně ve formátu MP3, vlastní nejmodernější mobily s přístupem na internet. Se svými přáteli se dorozumívají přes ICQ nebo nechávají vzkazy na Facebooku. Je to pro ně lacinější než chodit po světě (Benešová, 2009).

V zahraničí již existuje dokonce sociální síť Kidswirl, která je přístupná dětem bez omezení věku. Nejmladšímu uživateli jsou prý dva roky. Síť je velice úspěšná, měsíčně na ní přibudou 4 tisíce uživatelů. Další dětskou sociální sítí je *„Togetherville, kterou mohou založit jen rodiče. Dítě má sice svůj vlastní přístup, rodič však sleduje, co jeho potomek na síti dělá, s kým si píše a jaké hry hraje. Na stránky se navíc dají psát pouze texty z nabízených slov a vět, čímž se eliminují případné urážky a vulgarity“* (Tichá, 2011).

Rozšíření kyberkriminality je logické. V dřívějších dobách, kdy si děti více hráli na hřištích a chodily více ven, byly potencionální pachatelé trestných činů na dětech také venku, kde se snažily se k dětem přiblížit, komunikovat s nimi, vzbudit v nich důvěru a poté je nějakým způsobem zneužít. Dnes, kdy se většina trávení volného času přesouvá u dětí i dospívajících k počítačům se i rizika poškození přesouvají právě sem.

Nemalou mírou to ovlivňuje také fakt, že děti jsou velmi sdílné, co se týče zveřejňování informací na internetu. Podle údajů ČSÚ (viz. následující tabulka), které se účastnilo 1925 žáků ze ZŠ a SŠ, žáci sdělují následující informace:

Tabulka č. 1 Sdělování osobních informací

Údaj:	% vyjádření
Křestní jméno	77,5 %
Příjmení	53,7 %
Telefonní číslo	50,5 %
Adresu bydliště	23,5 %
Adresu školy	56,9 %
E-mailovou adresu	67,5 %
Heslo k e-mailovému účtu	16,4 %

Zdroj: Rakovnický deník, 2011

Změna trávení volného času má vliv na psychické stavy některých dětí. Cítí se často osamocení, jsou ve věku, kdy mají pocit, že jim nikdo nerozumí a proto se obrací někam, kde najdou svou spřízněnou duši, která jim pomůže jejich problémy rozebrat a vysvobodit je z tíživé samoty. To je velkou zbraní pro agresory. Jsou si vědomi zranitelnosti dětí. Deprese se u dospívajících prohlubují a většinou to bývá u dívek. Tyto depresivní stavy poté sdělují svým virtuálním kamarádům nebo celé sociální síti a čekají na pomoc. V poslední době jsme mohli slyšet o případu Košického kanibala, který přes sociální síť sliboval dívce v depresi, že ji omámí léky, uškrtí a pro jistotu bodne do srdce a zakope. Dívka se se svým vysvoboditelem setkala a od té doby o ní nikdo neslyšel (Šum, 2011).

Rizik a nebezpečí na Internetu a sociálních sítích je mnoho, my se ale zaměříme na ty nejzávažnější a to: kyberšikanu, sexting, cybergrooming a hraní her on-line. O dalších nebezpečích se zmíním v následujících kapitolách.

4.1.1 Kyberšikana

Obecná charakteristika:

Podle Wikipedie je „*kyberšikana druh šikany, která využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně k obtěžování, urážení, útočení, vytváření stránek a blogů poškozující ostatní, popř. jejich vystavení na internetu. To může mít za následek zvyšování utrpení a trauma oběti*“ (Wikipedie, 2009).

Mezi první udávaný závažný případ kyberšikany je případ Star Wars kid (2003), kdy internetové zveřejnění videonahrávky, na níž se Ghyslain Raza nepříliš úspěšně pokoušel ztvárnit postavu Darth Maula, přivedlo chlapce na pokraj psychického zhroucení a musel se ze své nabyté popularity dlouhodobě léčit. Nejtragičtější případ tohoto typu je případ z gdaňského gymnázia č. 2, kdy čtrnáctiletá žačka Anna spáchala sebevraždu poté, co ji pět spolužáků před celou třídou podrobilo sexuální šikaně, kterou nahráli na mobil a slíbili zveřejnit na internetu.

Nejsou výjimkou případy, kdy se chce kolektiv pomstít spolužákovi, natočí tedy video a zveřejní ho na sociální síti, vytvoří dotyčnému profil, aniž by o tom věděl a vkládají tam nepravdivé a urážlivé informace (Horáková, 2011). Podle služby Horkalinka.cz je hlášeno cca 20 až 30 případů měsíčně. Statistiky uvádějí, že 20 % žáků se s kyberšikanou setká, ale pouze polovina ji oznámí (Odstrčil, 2011). Kyberšikana a šikana obecně je založená na tom, že oběť není nikdy rovnocenná s tím, kdo jí šikanuje, a proto se neumí a ani nemůže správně bránit (Novotná, 2011).

Charakteristika podle zákona:

Šikana jako taková může naplňovat skutkovou podstatu některých trestných činů a to především: omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, vydírání, rasově motivované skutky.

Omezování osobní svobody: „*Bráněním v užívání osobní svobody se rozumí takový zásah do osobní svobody, jímž se znemožňuje volný pohyb člověka, a to i jen na krátkou dobu, je-li omezení nesnadno překonatelné. Patří sem například uzamčení v místnosti, spoutání, zbavení osoby tělesně postižené pomůcek (berlí), bez níž není schopna se sama pohybovat, svíráním v náruči, držení rukou a podobně. O tento trestný čin se může jednat i ve vztahu k dítěti, pokud způsob a doba omezení osobní svobody hrubě překročí obecně uznávaná pravidla výchovy. Důležité je speciální ustanovení, kdy cílem omezování osobní svobody jiného je usnadnit provedení jiného trestného činu, přičemž nezáleží na tom, zda byl tento trestný čin skutečně spáchán. Postačuje, že k tomu jednání pachatele směřovalo“ (Česko, 2010).*

Postihy: Podle § 171 tr. zákoníku hrozí pachateli odnětí svobody až na dva roky, pokud bude někomu jinému bránit v užívání osobní svobody. Vyšší sazba (až 8 let) hrozí

pachateli např. v případě, že způsobí tímto činem fyzické či psychické útrapy, těžkou újmu na zdraví (Česko, 2010, § 171 t. z.).

Osoba mladší 15 let není trestně odpovědná, ale soud pro mládež ji může uložit podle zákona č. 218/2003 Sb. (o soudnictví ve věcech mládeže) některá z následujících opatření: dohled probačního úředníka zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve střediscích výchovné péče, ochrannou výchovu. Trestní odpovědnost mladistvých (15-18 let) je posuzována soudy s ohledem na jejich rozumovou a mravní vyspělost.

Kyberšikana má své specifické znaky:

Útočníci jsou anonymní

Ve virtuálním prostředí vystupují útočníci většinou pod přezdívkou neboli nickem a využívají pro oběť neznámé e-mailové adresy, telefonního čísla apod. Anonymita dává tak agresorovi odvalu zkoušet drsnější metody a formy útoků. Není pro něj problém, si vytvořit nový profil s novou přezdívkou. Anonymita se dá někdy díky dobrým technologiím vystopovat, oběti se ale bohužel velmi zřídka obrátí rovnou na policii. Pachatelé si mohou cíleně dopředu promyslet způsob komunikace, kam má směřovat a čeho tím chtějí dosáhnout. Často se setkáváme s tím, že děti často komunikují s lidmi, o kterých si myslí, že jsou to jejich vrstevníci a kamarádi a přitom se může jednat o velice nebezpečného člověka, který sedí za monitorem na druhé straně nebo také o známou osobu, může to být i rodinný příslušník.

Mění se profil útočníků a profil obětí

Podle výzkumu Univerzity Antverpy (2005-2006) jsou agresori kyberšikany často bývalé oběti kyberšikany. Tento výzkum také zjistil, že se oběťmi kyberšikany stávají děti, které jsou na internetu nebo mobilním telefonu závislé, sociální kontakty navazují především ve virtuálním světě a v reálném světě nemají moc kamarádů, jsou málo obeznámeni s riziky sociálních sítí a díky tomu se na internetu chovají nezodpovědně (často riskují, zveřejňují osobní údaje, sdílí fotografie atd.). Často se útočníkem stávají kamarádi ze školy či různých kroužků, kteří tak chtějí svou oběť zesměšnit. U klasické šikany bývá agresor většinou silný a oblíbený. U kyberšikany to tak být nemusí, protože k té nepotřebuje

postavení ve skupině ani být fyzicky zdatný pro napadení. Moderní technologie dávají útočníkovi do rukou velkou zbraň, na kterou nepotřebuje žádnou sílu. A stejné je to i u oběti, ta nemusí být slabá, jak to bývá v případech klasické šikany, ale vzhledem k anonymitě útočníka a možnostem, kterým ho může agresor poškodit se lze těžko dopředu nějakým způsobem bránit.

Mění se místo a čas útoků

U tradiční šikany lze předpokládat, kde k útoku dojde (např. ve škole, na hřišti, blízko domova), s kyberšikanou se můžeme setkat prakticky kdekoliv a kdykoliv. V podstatně kdykoliv budeme připojeni na internetu či budeme mít u sebe mobilní telefon. Před těmito útoky se nemáme kam schovat. Agresoři se přesouvají z ulic do pohodlí domovů, odkud ze svého počítače narušují klid ostatních uživatelů hloupými poznámkami, vyvolanými diskuzemi proti oběti apod.

Ve virtuálním světě se lidé chovají jinak než ve skutečném světě

Účastníci sociálních sítí si mohou měnit věk, pohlaví, povolání, fotografie a tím záměrně manipulovat s lidmi, se kterými komunikují. Anonymita sociální sítě dává agresorovi možnost chovat se jinak než v reálném světě – jsou tak odvážnější v komunikaci, probírají citlivá témata, komunikují bez zábran atd. Někdy zkoušejí to, co by se v reálném světě báli udělat. Lidé zde mohou komunikovat bez rozdílu věku a pohlaví, může zde velice snadno docházet ke komunikaci s dospělými, mizí vymezené společenské role a mění se sociální status budovaný v běžných sociálních skupinách (Jesenská 2011). Často i děti, do kterých by to nikdo neřekl, dělají ve virtuálním světě věci, které by nikdy nedělali a nechají se tak snadno přemluvit k natáčení se na webkameru apod. (Štalmach, 2011). Virtuální svět dává falešnou představu o tom, jak probíhá komunikace mezi lidmi, jak se vytváří mezilidské vztahy a řeší problémy. V tomto světě je velmi jednoduché se s někým seznámit a komunikovat s ním a v případě potíží komunikaci bez problémů ukončit. Ve skutečném světě to tak ale není. Vše je otázkou kompromisů. A pokud se jim člověk nenaučí, ve skutečném světě neuspěje. Zklamání z nevydařených reálných vztahů ho může opět přivést k počítači, kde si může tyto nezdarů kompenzovat a tím se přidává k rizikové skupině, ze které se velmi často stávají oběti kyberšikany. Obětmi kyberšikany se tak mohou stát i učitelé. Děti se je mohou natočit při hodinách a poté videa sdílet a přidávat k nim různé poznámky, aniž by o tom učitel věděl.

Při šíření kyberšikany pomáhá útočnickovi publikum

Vzhledem k rozšířenosti sociálních sítí a moderních technologií je možné prostředky kyberšikany (zprávy a záznamy) lehce rozesílat dál. Kyberšikana tak může mít velmi početné publikum, které může dávat útočnickovi více odvahy v tomto počínání, pokračovat nebo jej zesilovat.

Dopady kyberšikany na oběť není snadné rozpoznat

Kyberšikana je psychické týrání, tedy není možné okamžitě vidět její následky jako u klasické šikany, která je většinou spojena s fyzickým násilím (modřiny, ukradené svačiny). Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Problémem je, že pachatelé mladší 15m let nejsou trestně odpovědní a přitom kyberšikana je velmi rozšířená právě na základních školách a prokázání kyberšikany nemusí být snadný úkol, čehož je si pachatel samozřejmě vědom (Centrum prevence internetové komunikace, 2008).

Kam se obrátit:

- Počítačovní specialisté – mohou pomoci při stopování agresorů, pokud máte strach otevírat e-maily, číst sms zprávy apod.
- Policie ČR
- Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu na internetu – jako např.: dětská pornografie, dětská prostituce, pedofilie, věkově nepřiměřený obsah, výzvy k násilí a nenávisti atd.

Jak se kyberšikaně bránit:

- Změňte si svou virtuální identitu
- Neuvádějte svou skutečnou identitu (Horáková, 2011)
- Změňte si telefonní číslo či e-mailovou adresu (Kozohorský, 2011)
- Naučte se bezpečné komunikaci
- Nesdílejte fotky, které Vám mohou ublížit
- Nesdělujte na sociálních sítích, kde se momentálně pohybujete

4.1.2 Sexting

Internetové stránky www.sexting.cz charakterizují sexting jako: „*elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií či videa se sexuálním obsahem*“.

Sexting tak představuje rizikové chování a to z několika důvodů:

- 1) „*Potencionálním útočníkům dáváme k dispozici citlivý materiál, který mohou zneužít proti nám.*
- 2) *Tento materiál může na internetu kolovat několik let nebo může být použit za několik let od svého vzniku.*
- 3) *Oběť sextingu může být vystavena tzv. harašení či sexuálními útokům*
- 4) *Šířitelé sextingu se mohou stát pachateli přestupku či trestného činu (šíření dětské pornografie, ohrožování mravní výchovy mládeže apod.) (Kopecký, 2009)“*

Sexting také svou podstatou podporuje šíření pornografie mladistvých a dětí, které je zakázáno.

Sexting může naplňovat skutkovou podstatu některých trestných činů a to např.:

§ 191 Šíření pornografie (např.):

- nabízení erotických fotek jiným osobám
- zveřejnění erotických fotografií na sociálních sítích
- prodej erotických fotografií ostatním osobám
- zveřejnění erotických fotografií prostřednictvím rozhlasu, filmem nebo televizí

Za výše uvedené šíření pornografie hrozí pachateli trest odnětí svobody na 1 rok – 3 roky (Česko, 2010, § 191 t.z.).

§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (např.):

- přechovávání dětské pornografie
- natáčení erotických snímků s dětmi
- pořizování erotických fotografií (s vědomím či bez vědomí dítěte)

Za výše uvedenou výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 8 let (Česko, 2010, § 192 t.z.).

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie (např.):

- zlákáání dítěte k fotografování erotických snímků
- svedení dítěte k natočení erotického filmu
- scházení se s dětmi za účelem sexuálních praktik a jejich provádění za úplatu
- natáčení pornografického díla např. vlastními rodiči
- zneužití dítěte pro tvorbu fotografií ohanbí

Za tyto a podobné trestné činy hrozí pachateli trest odnětí svobody až na 8 let (Česko, 2010, § 193 t.z.).

4.1.3 Cybergrooming

Obecná charakteristika:

Tímto termínem se označuje takové chování na internetu, které má za cíl zneužít dětské důvěry, vyvolat pocit známosti, vylákat oběť na schůzku a tam ji pohlavně zneužít.

V dnešní době, kdy se sociální sítě rozšiřují i mezi mladistvé uživatele, je velice jednoduché pro útočníky takovéto oběti získat. Zvláště u dětí, které mají určité komplexy, mají málo kamarádů je tento druh „kamaráda“ velmi lákavou kompenzací. Agresor tak dává oběti najevo svou náklonnost a pochopení, na jejichž základě se pak chce s obětí setkat (E-bezpeci.cz, 2008).

Podle Martina Kožíška, specialisty na sociální sítě: „*společnost Seznam.cz odhalila v roce 2011 celkem 3011 pokusů o vylákání erotických fotek od dětí a 1614 nabídek na schůzku s dětmi za peníze*“ (ČTK, 2011).

Řešením by mohlo být, kdyby se grooming (vystupování na webu pod cizí identitou) zařadil mezi trestné činy. Stále se o tom uvažuje. Problém je ale hlavně v tom, jak zabránit vytváření falešných údajů. Představa, že by všechny přístupy na weby byly podmíněné heslem zaslaným na adresu bydliště je nereálná (Blahovcová, 2011).

Charakteristika podle zákona:

Cybergrooming jako takový může naplňovat skutkovou podstatu některých trestných činů a to především: pohlavní zneužití a ublížení na zdraví.

§ 187 Pohlavní zneužití

Pohlavní zneužití: „Pohlavní zneužití může mít povahu koitální i nekoitální, trestně právní praxe posuzuje sexuální chování pachatele i v případě, že se jedná o osahávání na místech intimní oblasti oběti, u dětí ženského pohlaví se jedná o druhotné pohlavní znaky, popř. pachatel přiměje oběť k tomu, že ta manipuluje s jeho pohlavními orgány, masturbuje, nebo je oběť přítomna masturbaci pachatele.

Případy pohlavního zneužití jsou závažné, obtížně se policistům objasňují a způsobují obětem psychické následky, se kterými se velice špatně vyrovnávají a mnohdy ovlivňují jejich celý život“ (Policie ČR, 2010).

S ohledem na sociální sítě a s ním spojené nebezpečí pohlavního zneužití se jedná např. o:

- soulož s dítětem mladším patnácti let
- osahávání na intimních místech
- masturbace před dítětem, či donucení dítěte k jeho masturbaci
- vylákání dítěte přes sociální síť za účelem pohlavního zneužití

Za pohlavní zneužití hrozí jejímu pachateli trest odnětí svobody až 18 let a to v případě, pokud pohlavním zneužitím způsobí své oběti smrt (Česko, 2010, § 187 t. z.).

§ 146 Ublížení na zdraví

Ublížení na zdraví: Ublížením na zdraví trestní zákon rozumí způsobení takového zdravotního stavu (onemocnění, poranění), který znamená porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí a znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má nepříznivý vliv na obvyklý způsob života poškozeného a zpravidla vyžaduje lékařské ošetření. Mezi obvyklé projevy takto přechodně změněného zdravotního stavu náleží déle trvající bolesti, nevolnost, horečky, omezení pohybu až upoutání na lůžko, oslabení funkce smyslových orgánů, nespavost, nechut' k jídlu a podobně. Ublížením na zdraví je také podstatné zhoršení zdravotního stavu poškozeného v důsledku jednání pachatele. To, že došlo ke změnám zdravotního stavu, musí být objektivizováno lékařskými zprávami nebo znaleckými posudky.

Ve spojení se sociálními sítěmi se jedná především o vylákání oběti ven, kde může pachatel dítě napadnout, znásilnit či mu jinak ublížit. Většinou je fyzické násilí spojeno se sexuálním zneužitím, které může mít podoby vynuceného orálního styku, vynucené soulože, nucení dítěte k masturbaci, focení erotických fotografií apod.

Za ublížení na zdraví hrozí pachateli tyto postihy, např.:

- 6 měsíců – 3 roky v případě, že pachatel úmyslně ublíží někomu na zdraví
- 1 rok – 5 let pokud úmyslně ublíží těhotné ženě, dítěti mladšímu 15-ti let
- 2 roky – 8 let pokud pachatel úmyslně ublíží někomu a způsobí tak těžkou újmu na zdraví
- 5 – 10 let v případě, že úmyslně ublíží někomu na zdraví a ten zemře

„Trestněprávní praxe se sjednotila na názoru, že se z hlediska následku jedná o trestný čin, pokud byla poškozenému způsobena porucha na zdraví, jež ztížila jeho obvyklý způsob života nebo výkon obvyklé činnosti po dobu 7 a více dnů. Jednání pachatele může být posouzeno jako trestný čin i v případě kratší doby poruchy na zdraví. Rozhodující je způsob jednání, motiv, a zda prokazatelně hrozila závažnější újma, než byla způsobena (Bílý kruh bezpečí, 2011).“

§ 186 Sexuální nátlak

Sexuální nátlak: *„Jedná se o takové jednání, kdy pachatel donutí jinou osobu násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování“ (Česko, 2011, § 186, t.z.).*

Ve fázi, kdy útočník získá důvěru dítěte, může nátlak zahrnovat výhrůžky prozrazení jejich „vztahu“, vymyšlených příběhů, vytváření pocitů viny, urážení se (což v malém dítěti vyvolá smutné pocity), opakované kladení otázek za účelem získání souhlasu. Toto vše za účelem nějakého sexuálního zneužití, např. donucení k orálnímu styku pod pohrůzkou smrti či jiného násilí, donucení k sexuálnímu obnažování.

Proces získávání dítěte kybergroomerem:

Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť

Snaha útočnicka vzbudit důvěru u oběti. Kybergroomeréři často s dětmi řeší citlivá témata a často se snaží oběť izolovat od okolí například tím, že se jim snaží podstrčit pocity jako: „Rodiče Ti nerozumí, já ano, mně se můžeš svěřit se svými problémy, nikomu o nás neříkej, kdybys to někomu řekla, budou Tě nenávidět atd.“ Již v této etapě často útočnick získá na dítě kontakty jako e-mail, telefonní číslo nebo adresu školy, kterou dítě navštěvuje.

Podplácení dárky či různými službami, budování kamarádského vztahu

V této fázi se snaží útočnick upevnit vybudovaný vztah s dítětem pomocí dárků – např. peníze, mobilní telefon, drahé hračky, oblečení - nebo službami – kino, cirkus atd.

Vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka

Vznik emoční závislosti oběti na osobě útočníka díky poznání nejintimnějších tajemství dítěte. Děti pak často lžou rodičům o tom, jak a s kým tráví svůj volný čas, nesvěřují se jim se svými problémy.

Osobní setkání

Kybergroomer usiluje o osobní kontakt s obětí, většinou ve fázi emoční závislosti. Může být realizován procházkou v parku, návštěvou ZOO či kina.

Sexuální obtěžování, zneužití dítěte

Poslední etapa procesu – sexuální obtěžování a zneužití dítěte.

Prevence:

Server E-bezpečí.cz uvádí následující desatero obrany proti Kybergroomingu:

- 1) *„Důkladně přemýšlejte o „on-line přátelstvích“ a konkrétně o těch, která se zdají být až moc perfektní na to, aby byla opravdová.*
- 2) *Vždy si ukládejte kopie vašich rozhovorů a znovu čtěte staré rozhovory, abyste mohli rozpoznat jakékoliv nesrovnalosti v příběhu, který vám váš online přítel vyprávěl, např. změnu svého věku nebo dalších údajů.*
- 3) *Zvažte, proč po vás může někdo chtít, abyste udrželi vztah v tajnosti, nebo proč se vás ptá na otázky mimořádně osobního charakteru.*
- 4) *Držte se zpátky, když se v konverzaci vyskytnou otázky sexuální povahy, a nebojte se říct NE kybersexu.*
- 5) *Nenechte se oklamat sliby naplňujícího, milujícího vztahu, protože tito jedinci často lžou a slibují tytéž věci zároveň několika dalším mladým lidem.*
- 6) *Pamatujte si, že je vždy lepší neposkytovat své osobní informace lidem, které jste zrovna potkali v online prostředí, na chatu, při užívání ICQ, Skype apod.*
- 7) *On-line přátelství jsou nejlepší, když zůstanou on-line, a je naprosto v pořádku odmítnout osobní setkání tváří v tvář.*
- 8) *Dvakrát si promyslete slib úžasného vztahu a silného sexuálního opojení a zvažte, zda nehledáte lásku na špatném místě.*
- 9) *Sami si vytyčte své osobní hranice s ohledem na rozhovory o sexu a věřte svým rozhodnutím.*
- 10) *Online přátelé by měli zůstat online přáteli“ (Centrum prevence internetové komunikace, 2008).*

4.1.4 Hraní her

Hraní on-line her se v poslední době hodně rozšířilo. Pro děti je hraní her zábava, odreagování a relaxace. Některé studie dokonce dokázali, že při hraní si děti cvičí pozornost a rozvíjí se analytická část inteligence, v určité míře zlepšují zrak a málo

společenští jedinci tak překonávají ostych a hraní her je paradoxně přibližuje normálnímu světu mezilidských vztahů.

Rizika hraní her se netýkají pouze dětí. Podle různých článků jsou to pouze výjimečné případy, ale existují. Např. „otec zabil svou dceru za to, že mu rozbila herní konzoli“, nebo „matka živila své virtuální dítě, a své skutečné nechala zemřít hlady.“ Stále se vedou spory, zda se v těchto případech jednalo o narušené jedince, nebo za to mohlo hraní her.

Hry se mohou stát také podnětem ke špatnému a rizikovému chování. Může jít o rychlou a nebezpečnou jízdu autem, kdy jedinec žije v představě, že je nesmrtelný, stejně jako ve hře nebo o jednání, jako by se jedinec nacházel ve virtuální realitě, zatímco nejedná s hráči, ale živými lidmi. Největší negativum her je v agresivitě. Hry jsou často brutální, což bývá někdy vyžadováno i samotnými hráči. Ve hře často hráč dostává body za to, že někoho přejede, že někoho zmlátí apod. Tato agresivita se pak často projevuje i v životě hráčů.

Bohužel tento druh trávení času nepřináší jen výše zmíněné klady, ale také zápory. Nadměrné sezení u počítače je spjato s mnohými zdravotními riziky. Mezi nejčastější patří problémy rukou, páteře, obezita, zažívací potíže. Hraní her je úzce spojeno se závislostí na internetu a sociální izolací. Tato témata jsou dále rozebrána, proto se s nimi v této kapitole již nebudu zabývat.

4.2 Rizika sociálních sítí pro dospělé

4.2.1 Emoční a sociální izolace

OSAMĚLOST

Osamělost bývá definována jako pocity prázdnoty a izolace. To se může týkat každého člověka bez ohledu věku, pohlaví nebo národnosti. Ve větší míře tyto pocity zažívají maminky na mateřské dovolené, senioři, kteří ztratili svého životního partnera, ale také obyčejná žena, která denně řeší nejen práci, starosti o děti a domácnost a v neposlední řadě lidé žijící sami, tzv. „singl“.

Osamělost se stává epidemií dnešní doby. Je až paradoxem, že v době moderních médií, internetu, mobilních telefonů a dalších technických vymožeností se setkáváme s tímto problémem. Dnes více než kdy jindy jsou lidé velice osamělí. Na toto téma vycházejí různé publikace a články, jak se se samotou vyrovnat, jak jí přečkat a jakým způsobem si najít vhodného nového partnera. Lidé jsou více zaměstnaní, domů se vracejí pozdě večer unavení a vyčerpaní a nemají ani čas ani náladu na vztahy. Tato problematika se ale netýká zvláštních lidí. Mezi osamělými často najdeme krásné, úspěšné a atraktivní muže a ženy.

Sociální sítě dávají svému uživateli falešnou představu o tom, že není sám. Opak je pravdou. Internetové seznamky se zdají být řešením tohoto problému. Je zde velké množství lidí z celé republiky, kteří se chtějí seznámit. Většina těchto seznamovacích portálů má pěkně rozdělené sekce kdo, v jakém věku a odkud se chce seznámit. Stačí jen sednout k počítači a jít vstříc svému štěstí. Realita je ovšem jinde. Ne každý, kdo je návštěvníkem těchto portálů, je upřímný. Často se setkáváme s tím, že si uživatelé přidávají nebo ubírají věk, vkládají nereálné fotografie a v komunikaci s ostatními uživateli zkreslují informace o sobě.

Nebezpečím je vytvoření si nové identity, která jedince uspokojuje více než jeho pravá identita. Pak člověk utíká řešit veškeré své osobní problémy do světa virtuálního, který mu v některých případech problémy vyřešit nepomůže a ani vyřešit nemůže.

ZÁVISLOST NA INTERNETU

Facebook se stal v mnoha domácnostech novým členem rodiny. Často s ním vstáváme, u snídaně již projíždíme všechny účty, abychom zjistily, co se přes noc stalo a zda nám

něco neuteklo. Přes den i v práci se musíme odtrhnout od práce a kouknout se, zda se něco změnilo, případně okomentovat stavy ostatních uživatelů. Facebook nabízí prohlížení profilů, kochání se fotkami přátel, čtení statutů a to vše nám dává větší představu o životě našich přátel, máme tak přehled o tom, co se s nimi děje, co právě dělají, kam jdou, proč jsou našťvaní a to vše z tepla domova (Piskačová, 2011).

To, že nejsme sami, je hlavním lákadlem sociálních sítí. Vždy je někdo on-line, s kým si můžeme popovídat nebo projet profily ostatních a okomentovat je. Tímto způsobem jsme stále ve spojení. Problém nastává ve chvíli, kdy se již nescházíme se skutečnými přáteli v reálném životě, získáme pocit, že nám něco za dobu pobytu venku uteče, či se raději ani ven nevydáváme, protože nám to nepřináší potěšení (Jesenská, 2011).

Podle Davida Šmahela z Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny při Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně se co se závislého chování „nejčastěji mluví o třech oblastech: online hrách (hlavně MMORPG), cybersexu (sexuální komunikaci mezi dvěma a více účastníky) a právě potencionální závislosti na on-line komunikaci (e-mailu, messengerech atp.) Závislostní chování na sociální síti tedy patří do zmíněné třetí kategorie a je myslím jisté, že se objevuje, stejně jako v případech on-line messengerů. V tomto kontextu se objevují dvě hypotézy:

a) *internet je příčinou osamělosti, jinak řečeno, lidé se stávají závislými na on-line komunikaci a jsou proto osamělí nebo*

b) *osamělí, vyhledávají komunikaci přes internet, jinak řečeno, lidé, kteří vykazují symptomy závislostního chování na online komunikaci, byli osamělí již před používáním internetu a internet je pro ně náhražkou reálné komunikace“ (Vlach, 2009).*

Obecně lze tedy závislost na internetu vymezit přítomností následujících symptomů:

Přikládání důležitosti – internetová aktivita se stává nejdůležitější v životě, dominuje myšlení, pocitům, chování. A pokud se právě své závislosti závislý nevěnuje, přemýšlí alespoň, kdy se oné činnosti bude věnovat příště.

Změna nálady – pokud závislý jedinec není připojen k internetu a neprovádí svoji oblíbenou činnost, na níž je závislý, není schopen se řádně soustředit.

Zvyšování prahového efektu – pocit libosti z provádění oblíbené činnosti na internetu vyžaduje stále větší „dávky“, hry musí být hrané déle, komunikace musí být emocionálně vypjatější apod., aby došlo k uspokojení závislosti.

Abstinenční příznaky – po přerušení práce s internetem se dostávají nepříjemné psychické, či fyzické pocity.

Konflikt s okolím – vlivem abstinence nebo narušením virtuálního světa reálnými problémy dochází ke konfliktu mezi závislým jedincem a okolním světem – rodinou, kolegy v práci, problémy ve škole atd.

Recidiva – recidivami rozumíme opětovné návraty do dřívějších stavů libosti vyvolaných činnostmi, na níž je jedinec závislý, tzn., že se při dalším kontaktu s předmětem závislosti dostane do již jednou zažívaného stavu podstatně rychleji než při kontaktu prvním (Jirovský, 2007).

Závislost na internetu se zjišťuje pomocí návodných otázek:

Dotazník vymyslela Kimberly Youngová z Centra pro online závislost:

- *Cítíte se často zamyšlen do online záležitostí, i když jste zrovna offline?*
- *Cítíte, že potřebujete trávit víc a víc času online, abyste mohli dosáhnout úspěchů?*
- *Nejste schopni kontrolovat své využívání Internetu?*
- *Cítíte se nespokojný a rozrušený, když se máte odpojit od Internetu?*
- *Utíkáte k Internetu od životních problémů nebo od pocitů jako vina, bezmoc, deprese?*
- *Lžete své rodině a přátelům o tom, jak často a jak dlouho jste online?*
- *Riskujete ztrátu vztahů, práce či kariéry kvůli využívání Internetu?*
- *Zůstáváte online déle, než jste původně zamýšleli?*

(Tyto otázky představují výzvu k zamyšlení, nikoli nějaké měřítko.) (Pírko, 2005).

Podle Jana Handla se závislost na sociálních sítích se vyznačuje následujícím jednáním:

- *„Když necháte svůj chytrý telefon doma, cítit se izolovaně, protože nemůžete prohlížet a aktualizovat své profily na Twiteru a Facebooku.*
- *Kontrolujete svůj profil na Facebooku dvacetkrát za den.*
- *Pokud nikdo během dvanácti hodin neokomentuje váš příspěvek na blogu, začínáte mít sebevražedné myšlenky.*

- *Pokud vyrazíte na víkend bez notebooku, trpíte zvýšeným bušením srdce.*
- *Ve svém telefonu máte víc ikoněk sociálních sítí než aplikací pro zvýšení produktivity.*
- *Stáli jste celodenní frontu na iPad jenom kvůli tomu, abyste své statusy na sociálních sítích mohli aktualizovat na větší obrazovce během cest.*
- *Máte více kamarádů on-line než těch reálných.*
- *Tweetujete z mobilu během chůze.*
- *Ráno se zalogujete na Facebook dříve, než si vyčistíte zuby.*
- *Kontrolujete své profily na Facebooku a Twitteru poté, co zalehnete do postele“ (Handl, 2011).*

Dopad na život člověka:

Je možné se dočíst o ztrátě zaměstnání, ztrátě partnera i širší rodiny a to vše díky této závislosti. Závislý člověk totiž přestává mít zájem o cokoli jiného, než je internet. Někdy dokonce může dojít k abstinčním příznakům, které se projevují poruchami spánku, úzkostnými stavy, agresí nebo vzrušivostí, psychosomatickými poruchami, třeba oběhové nebo zažívací. Finanční ztráty při závislosti na internetu jsou především na základě opakovaných investic softwarového a hardwarového vybavení počítače, návštěv placených pornografických webů nebo nakupování magických předmětů v on-line hrách (Jandová, 2008).

Podle deníku Lidové noviny dokonce závislost na internetu ničí krátkodobou paměť. „Podle výsledků výzkumu Ústavu automatizace Čínské akademie věd jsou znatelné rozdíly ve stavbě mozku závislých a nezávislých studentů. U závislých studentů došlo například ke zmenšení příkoníkovitého závitů nebo obloučkovitého závitů. Změny byly patrné i v mozečku a v některých částech mozkové kůry. Změna v příkoníkovitém závitů může mít za následek problémy při ukládání informací do krátkodobé paměti a při jejich pohotovém využívání“ (Lidové noviny, 2011).

4.2.2 Poškození profesní image a ztráta zaměstnání

Každý uživatel sociální sítě se vystavuje obecně riziku, že jeho život je jakási otevřená kniha, kterou si může každý prohlédnout. Pokud nemá nastaveno zabezpečení sdílených fotografií či příspěvků, může si o něm v podstatě každý člověk s přístupem k internetu zjistit informace, které potřebuje. Ať už se jedná o data narození, místo pobytu či volnočasové aktivity. Personalisté používají Facebook jako nástroj pro získávání informací

o nově přijímaných zaměstnancích a také pro monitoring svých pracovníků. Pokud na profilech zaměstnanců najdou sdílení fotografií, komentování či jiné aktivity v pracovní době, těžkou budou tito zaměstnanci argumentovat, že nepoužívají internet pro soukromé účely pracovní době. Dalším problémem jsou fotografie, které mohou zaměstnance usvědčit z aktivit, které se neshodují s morálními kodexy firmy či mu dokázat nedodržování doby, kdy měl být doma při čerpání nemocenských dávek. Otázkou však zůstává, zda nám česká legislativa dovolí tyto důkazy použít v pracovně-právním sporu.

Zajímavé je to, že podle výzkumu, který provedla firma Cisco, jsou mladí lidé ochotni přistoupit na nižší plat, pokud jim zaměstnavatel umožní volný přístup k internetu a sociálním sítím nebo používání mobilních zařízení v práci. Podle ředitele Jiřího Deváta, generálního ředitele společnosti Cisco jsou mladí zaměstnanci ochotni vyměnit vyšší platu za svobodu ve využívání informačních technologií (ATS Consulting, 2011).

Podle některých společností zabývajících se monitorováním zaměstnanců je zřejmé, že po příchodu do práce mezi 8:00 – 9:00 využívá každý zaměstnanec v průměru 8 minut k soukromým účelům.

„Čtyři z pěti firem si hlídají, čím se jejich zaměstnanci v pracovní době zabývají. Vyplývá to z průzkumu mezi dvěma sty společnostmi“ (Belica, 2011). Děje se to především z důvodu snižující se produktivity práce způsobené právě prohlížením sociálních sítí, porno stránek či on-line nákupů. Podle on-line výpočtů společnosti Amenit, pokud by všichni zaměstnanci s průměrnou mzdou surfovali denně v pracovní době dvě hodiny na internetu, může malá firma o 20 zaměstnancích ročně přijít o necelé dva miliony korun, což je dost alarmující číslo (Tesařová, 2011). Existují i firmy, které ještě nemají v pracovním řádu ošetřeno surfování na internetu pro soukromé účely (Jarvis, 2011).

Podle deníku Metro monitorují některé velké firmy své zaměstnance následovně např.:

„České dráhy: Každý, kdo má přístup na internet, podepisuje, že počítač bude využívat jen k služebním účelům.

Siemens: blokuje na internetu stránky s nevhodným a zábavným obsahem. Malé množství soukromých e-mailů toleruje a nedávno dokonce zpřístupnil i Facebook.

Česká pošta: Stejně jako u Českých drah podepisují zaměstnanci, že nebudou využívat počítač k soukromým účelům. Některé internetové adresy se blokují a počítače se namátkově skenují“ (Belica, 2011).

4.2.3 Zneužití osobních údajů v prostředí elektronických médií

„Podle průzkumu společnosti AVG Technologies, která se zabývá vývojem antivirových programů, se obětí krádeže nebo zneužití identity stalo 20 % uživatelů internetu“ (Janouš, 2011).

Sociální sítě a internet obecně dává svému uživateli mylnou představu o tom, že na internetu je anonymní. Něco jako anonymita na internetu prostě neexistuje. Někteří lidé mohou mít přístup k tomu, co si povídáme s „přáteli“ na Facebooku, může znát naše datum narození, bydliště atd. Ale nejsou to jen sociální sítě, které mají přístup k našim údajům počínaje ošetřujícím lékařem, jeho personálem a konče jinými úřady. Existuje řada údajů, které jsou přístupné i bez Facebooku – obchodní rejstřík, katastrální úřad, jiné úřady či špatně zabezpečený soukromý počítač. Je velice snadné si najít informace o komkoliv z nás. Stačí si vygooglovat jméno a pokud nebude časté jako např. Nováková, Dvořáková, je velká pravděpodobnost, že si o dotyčné osobě zjistíte spoustu informací, např. pokud hledaná osoba figuruje ve společenství vlastníků je možné zjistit její adresu, nebo jakou vychodila(a) školu a případně i kde pracuje či pracoval(a) (Pokorný, 2011).

Sociální sítě jako takové nepředstavují problém pouze pro bezpečnost, identitu a osobní data uživatelů. Snadno se mohou stát nástrojem hackerů, kteří se snaží napadnout firemní infrastruktury. Sice nepřinášejí z hlediska využití sociálního inženýrství k útokům na firemní struktury nic převratně nového, ale mohou působit jako velice dobrý katalyzátor. Důležitým aspektem je možnost familiarizace oběti a metody postupného navazování kontaktů. Tyto kontakty pak slouží jako telefonní seznam, databanka údajů, komunikační kanál a dokonce jako nástroj zpětné vazby (Bednář, 2011).

I Facebook má své administrátory, kteří vidí vše, i to, co uživatel zaškrtně jako neviditelné. Ať už se jedná o to, co jste na Facebook kdy napsali, nahráli, ale sleduje i to, co tam uživatel sleduje. Ze skupin a stránek určuje naše záliby a okruhy zájmů. Tyto informace používá pro cílenou reklamu. Samozřejmě že zde existuje hrozba, že pokud mají administrátoři přístupy k tak velkému množství informací, mohou je zneužít či prodat.

Osobní údaje každého jednotlivce jsou chráněny hlavně Zákonem o ochraně osobních údajů. Osobními údaji rozumíme všechny informace, na jejichž základě je možné jedince identifikovat např. jméno, fotografie, adresa, telefonní číslo, e-mailová adresa atd. Dále jsou tímto zákonem chráněné údaje o rasovém a etnickém původu, politických názorech,

náboženském přesvědčení apod., které se označují jako citlivé. Je důležité zmínit, že Facebook je soukromá firma se sídlem v USA, proto i veškeré smluvní podmínky, na které uživatel této sociální sítě přistupuje, se řídí právem a zvyklostmi tohoto státu. To také znamená, že reklamace a stížnosti budou vyřizovány podle těchto podmínek.

Mnozí uživatelé se také mylně domnívají, že pokud něco vložili na internet a smazali, už se na internetu nikdy neobjeví. Opak je pravdou. Na webové stránce www.archive.org si může každý díky „Wayback-Maschine“ udělat cestu časem a pročíst si tak staré verze webových stránek, samozřejmě včetně všech údajů, které tam byly kdy uvedeny.

Hrozba ztráty identity je tedy v dnešní době větší než kdy jindy. Podle záznamů od Policie je nejnovější módou ve světě internetového zločinu krádež identity. Jsou zaznamenány případy, kdy se pachatel nabourá do e-mailu, ICQ nebo Facebooku a pak po přátelích uložených v seznamech uživatele žádá peníze.

Jeden případ z praxe:

Dalším případem zneužití sociálních sítí může být případ, kdy se na Facebooku rozšířila hláška o nahrazení osobních fotek dětskými postavičkami z komiksů či animovaných filmů. Později se z toho stala akce na podporu ukončení násilí proti dětem. Nakonec se ukázalo, že se jedná o podvod skupiny pedofilů, kteří díky komiksovým postavičkám chtěli přesvědčit děti, aby akceptovali jejich žádosti o přátelství.

Facebook v samém začátku spustil sociální síť s příslibem toho, že si uživatel bude moci určovat, kdo se o něm dozví informace, které si do svého profilu vloží. Ovšem v době, kdy Facebook potřeboval spolupracovat s Googlem byly miliony uzamčených účtů velkou komplikací. Tak přišel s tichou a skrytou změnou. Uživatelům nabídl vylepšení ochrany soukromí a pomocí zmateného formuláře je přinutil k tomu, aby své uzamčené účty odemkli. Později Mark Zuckerberg přišel s revoluční myšlenkou, že „veřejné“ je novou sociální formou, kvůli tomu že Facebook jde pouze s dobou. A proto odborníci přicházejí s neustálými varováními o zabezpečení účtů, které bohužel většina uživatelů nebere vážně.

Na Facebooku se stále objevují nebezpečné aplikace. Pokud na ně uživatel „klikne“ dostane se mimo stránky Facebooku, i když se opticky tváří stále jako Facebook. Tato nebezpečná aplikace dostane z jeho majitele většinou jméno a heslo pro Facebook a pokusí se mu zavírovat počítač. Takto získané údaje pak použijí pro rozesílání zpráv, protože se

dostanou i k přátelům poškozeného účastníka Facebooku (Dočekal 2011). Často na síti nabízíme sami sebe jako na talíři. Sdělujeme údaje o našem chování, zvycích, zálibách, osobních údajích atd. Často sdělujeme i to, co bychom na sebe nikdy neřekli.

Na českém Facebooku se objevují stále častěji podvodné skupiny. Např. „Zjisti, kdo si prohlíží tvé fotky, funguje!“ (v roce 2010 mělo 181 tisíc uživatelů) nebo „Nebudu platit 100 Kč měsíčně za používání facebooku od 9. července 2010“ (250 tisíc uživatelů). Tito uživatelé si ale neuvědomují, že se:

- *zapojuje do skupiny, kde je možné jim začít posílat spam*
- *ochotně nechá přesvědčit, aby si stáhli a spustili neznámou aplikaci (program) a pořídí si tak vir*
- *nechá lustrvat stránkou/aplikací, která k nim tak získala či získá přístup*
- *objevuje ve veřejně dostupném seznamu přístupném komukoliv“ (Dočekal, 2010).*

Dokonce existují i webové stránky <http://theharmonyguy.com>, na kterých je možné se dozvědět jak odkrýt skryté přátele (u někoho, kdo je nechce ukazovat) nebo jak se podívat na „nepřístupné“ fotoalbum. Paradoxem je, že z uživatelů je možné dostat i telefonní čísla. „Stačí si na facebooku vytvořit aplikaci „SMS zdarma přímo z Facebooku“ a uživatelé budou naivně sdělovat své mobilní telefonní číslo i s osobními údaji sebe a svých přátel“ (Dočekal, 2010).

Zneužití fotografií:

Facebook nabízí možnost označit přítele na Facebooku i na fotografiích a pokud vložíte někdy v budoucnu další fotografie s již označeným účastníkem, Facebook je schopen sám označit danou osobu, aniž by o tom dotyčný člověk věděl.

Stalo se zvykem, že všechny akce, kde se něco děje, je třeba zdokumentovat. Proto ve všech větších městech a známých klubech jsou fotografové, kteří fotí celý večer a do pár dnů jsou fotografie vloženy na facebookové stránky. Takto si může každý prohlédnout, co jste zrovna dělali, s kým jste slavily či s kým jste byli v klubu. Ne vždy je toto zjištění ale příjemné. Takovéto fotky pak mohou často bezdůvodně způsobit partnerské hádky, které mohou vyústit v rozvod.

5 Prevence

Rizika, která vznikají účastí ve společenských sítích, jsme si zmínili výše. Neexistuje rada na to, jak se jim vyhnout. Můžeme je však minimalizovat dodržováním určitých zásad zabezpečení a bezpečné komunikace.

5.1 Obecné zásady

Zavedení domácích pravidel:

- umístěte počítač do společné místnosti nebo někam, kde jej budete mít stále na očích a stanovte jasná pravidla
- stanovte, jak dlouhou dobu smí děti trávit na internetu
- mějte pod kontrolou, kolik času děti na internetu tráví a jaké stránky navštěvují
- pokud máte menší děti, je lepší, aby počítač využívaly jen ve vaší přítomnosti.

Získání co nejvíce informací o příslušných sociálních sítích – je důležité si vytvořit obrázek o dané sociální síti, jaké jsou možnosti registrace, přečíst si pravidla a stránky dítěte pravidelně prověřovat.

Zabezpečení počítače:

- nainstalujte si firewall a antivirový a antispyware software a pravidelně jej aktualizujte
- zjistěte, zda má váš poskytovatel internetu nástroje pro rodičovskou kontrolu (např. blokování přístupu na internet v čase, kdy jste v práci)
- vytvořte dítěti svůj vlastní uživatelský účet, na něm aktivujte funkci „rodičovská kontrola“
- používejte filtr spamů – spamy (nevyžádaná pošta) často obsahují pornografické materiály
- naučte své děti neotvírat spamy, ukažte jim, jak mohou podezřelé zprávy vypadat a naučte je bez otevření mazat
- vysvětlete jim, že řetězové e-maily typu pošli dál, aby se Ti splnilo Tvé největší přání, se nemají posílat dál (odesílatelem je často osoba, která touto cestou hledá další e-mailové adresy)
- malým uživatelům ukažte vyhledávač a nechte je využívat složku „Oblíbené“, do které jim uložte jejich oblíbené stránky (Stejskalová, 2011)
- mějte na paměti, že nevhodné stránky je možné (a vhodné) zablokovat

- pokud narazíte na stránky s nevhodným obsahem, nahlaste je na národní internetovou horkou linku – www.horkalinka.cz.

Zabezpečení účtů:

- pro Facebook nepoužívejte svůj hlavní nebo soukromý účet, může se stát dobrou databází pro marketingové firmy
- v nastavení soukromí na Facebooku si nastavte sdílení informací jen pro ty nejbližší přátele nikoliv všichni uživatelé, vytvoříte si tak alespoň částečně bezpečný profil
- pokud máte špatnou zkušenost se spamerem můžete zakázat svým přátelům vkládat příspěvky na vaši zeď
- nedávejte nikomu za žádných okolností své přihlašovací údaje
- zvolte si kvalitní heslo a občas jej změňte, dobrou radou pro uživatele je zvolit si heslo v kombinaci číslic a písmen
- naučte se využívat ochranu soukromí na profilech sociálních sítí – tj. zadat, aby pouze někdo po vašem schválení uvidí všechny vaše informace (Stejskalová, 2011)
- nesdělujte Facebooku žádné důvěrné informace – podle neověřených zdrojů si ukládá informace, které i 7x přepíšete

5.2 Bezpečná komunikace

- naučte své dítě, aby při chatování používalo neutrální přezdívku nebo e-mail
- hovořte s dětmi o důležitosti ochrany osobních údajů, protože mohou sociální sítě využívat u svých kamarádů
- chtějte po svém dítěti, aby neprozrazovalo svým kamarádům hesla a znění soukromých účtů, naopak chtějte mít přehled o těchto věcech vy
- ověřte si, že v chatovacích místnostech, kam chodí vaše děti, fungují moderátoři, kteří mohou diskuzi kontrolovat (pokud nejsou přítomni, vystavuje se vaše dítě nebezpečnému chatování)
- veďte se svým dítětem upřímnou a otevřenou komunikaci, která může vést k odhalení nepříjemných situací, jakou je např. internetová šikana (Stejskalová, 2011)
- vysvětlete dětem, jaká rizika na ně mohou číhat na internetu a uveďte jim i příklady, které se staly, protože děti bývají často přesvědčené o tom, že se jich podobné věci netýkají (Novotná, 2011)

- pokud vaše dítě trvá na Facebooku a ještě mu nebylo 13 let, založte mu profil společně
- na facebooku je 400 milionů lidí, dítě musí vědět, že stejně jako v reálném světě o sobě neříkáme všechno
- poproste své dítě, aby na profil dávalo co nejméně fotek, které mohou lákat pedofily
- upozorněte své dítě, že i přes to, že se soutěží v tom, kdo bude mít co nejvíce „přátel“ měl by tam mít opravdu jen ty kamarády a dospělé, které zná
- některé diskuze mohou sklouznout až ke kyberšikaně, řekněte dítěti, že pohyb na síti není anonymní a dá se snadno vysledovat (Tichá, 2011)
- založte si anonymní profil a staňte se tak „přítelem“ svého dítěte, budete mít tak přehled o jeho diskuzích atd. Nevýhodou je to, že děti mají často potřebu se svěřovat se svými pocity typu: Nenávidím svět, nenávidím všechny a vy jako rodič toto nemusíte ustát.
- všímejte si chování vašeho potomka. Pokud bylo zvyklé chodit po škole do parku a nyní chvátá domů a usedá k počítači, dá se předpokládat, že se ve virtuálním světě objevil někdo zajímavý a potenciálně nebezpečný a promluvte si o tom.
- udržujte si přehled o tom, jaké stránky vaše děti navštěvují, a využívejte k tomu historii prohlížených webových stránek
- poskytněte o sobě jen takové informace, které vás nemohou nijak ohrožovat, narušovat vaše soukromí a nepišťte o sobě nic, podle čeho by vás ostatní mohli lehce najít
- nikdy neodpovídejte na neslušné a hrubé vzkazy a především si nedomlouvejte přes web osobní schůzku s neznámým člověkem, aniž byste o ní pověděli někomu dalšímu
- nezapomínejte, že na sociálních sítích jste ve virtuálním světě, kde hrají velkou roli iluze a představitost. Závislost na zdánlivě skvělých internetových kamarádech se může vymstít ve chvíli, kdy budete potřebovat skutečného kamaráda vedle sebe (Jesenská, 2011).
- upozorněte děti, že si mají dát pozor na náhodné kontakty na chatu, sociálních sítích Facebook či Twitter nebo ICQ
- naučte je odmítat jakékoliv sexuální texty, ale i jakékoli narážky, které jsou jim nepříjemné
- důrazně upozorněte děti na to, že nesmějí nikomu neznámému sdělovat své osobní údaje nebo číslo mobilního telefonu, natož posílat své fotografie a videa.

5.3 Projekty na ochranu dětí

5.3.1 E-bezpečí

„Projekt E-bezpečí je celorepublikový projekt zaměřený na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu spojenou s rizikovým chováním na internetu a s tím souvisejícími fenomény. Jeho cílem je informovat učitele, rodiče a děti o rizicích na sociálních sítích a jejich nebezpečí. Snaží se vytvořit určitá pravidla, která by omezila výskyt těchto nebezpečných jevů na českém internetu (Bureš, 2010).“

Projekt E-bezpečí je možné nalézt na adrese: <http://www.e-bezpeci.cz>. Tento projekt vznikl i z toho důvodu, že v rámci zemí EU i celosvětově rizika sociálních sítí řeší i přímo zákonnou úpravou. Například mají k dispozici zákony proti kyberšikaně, pronásledování, cybergroomingu apod. Takové zákony v České republice bohužel zatím chybí a některá rizika pouze naplňují skutkovou podstatu některých trestných činů. Známý stalking neboli patologické pronásledování byl sice již uzákoněn, ale Policie ČR má možnost zasáhnout až ve chvíli, kdy dojde k fyzickému násilí (což bývá často pozdě). Závažnější jsou totiž psychické újmy, které způsobuje pronásledovatel oběti (Bureš, 2010).

Realizační tým E-bezpečí spolupracuje s univerzitními pracovišti, psychology, sociology, učiteli z praxe, ale také s firmami, které provozují mobilní telefonní sítě a zabývají se osvětou v oblasti bezpečnosti využívání mobilů. Je to i z toho důvodu, že lidé si stále neuvědomují rizika, kterým se mohou vystavovat, často je zjednodušují, protože nejsou schopni odhadnout jejich dopad (vražda, sebevražda, psychické problémy apod.). V neposlední řadě jde především o nízkou informovanost a nedostatek zkušeností, které vedou oběti k tomu, že si v kritických situacích neumějí poradit, neví jak reagovat a kam se mohou obrátit. Proto také zůstávají se svým problémem sami a neinformují příslušné orgány.

Základním cílem tohoto projektu je, aby žáci byli informovaní a byli tak schopni posoudit rizika spojená s internetovou komunikací a nebáli se vyhledat pomoc rodičů, učitele či specializovaných institucí (Policie ČR, horkálinka.cz, Linka bezpečí). Dále aby učitel měl takové znalosti a dovednosti v oblasti počítačové bezpečnosti, které by mohl dále přenášet do své školní praxe a v neposlední řadě informovanost rodičů, aby komunikovali více se svými dětmi o nebezpečí a aby jim byli průvodci a oporou.

5.3.2 Saferinternet

Národní centrum bezpečnějšího internetu je členem celoevropské sítě národních osvětových center bezpečnějšího internetu INSAFE a mezinárodní sítě horkých linek INHOPE.

Cílem tohoto projektu je osvěta a snaha propagovat pozitivní obsah a zodpovědné chování na internetu. Saferinternet.cz se snaží aktivně sledovat trendy a přinášet aktuální informace o vývoji v oblasti on-line technologií a možných rizik.

Saferinternet.cz má následující aktivity:

Bezpečně-online.cz – jsou to vzdělávací stránky, které mají za cíl poskytovat mladým uživatelům, jejich rodičům a učitelům informace, které jim pomohou používat internet bezpečněji. Je možné zde nalézt různé odvětví internetové komunikace, ať už se jedná o sociální sítě, hry, nákupy přes internet, internetbanking apod. Tento server nabízí svým čtenářům tipy a pravidla, díky kterým se mohou na internetu pohybovat bezpečněji. Za důležitý lze považovat návod, jak si zabezpečit profil na sociální síti Facebook, která patří mezi nejnavštěvovanější servery tohoto druhu. Pro rodiče a učitele jsou připraveny na stránkách návody, jak si zabezpečit počítače, jakým stránkám se vyhýbat a poukazují na důležitost znalosti internetu pro teenagery obecně. Součástí tohoto programu je zasílání tzv. newsletterů (měsíčně) zaregistrovaných uživatelům a tím zvýšit povědomí o bezpečnějším užívání internetu, mobilní komunikace a online sociálních sítí. Obsahem těchto zpráv jsou tematické články, novinky, reportáže a metodické pokyny.

Horká-linka.cz – internetová linka, která je kontaktním centrem, jenž přijímá hlášení o nezákonném obsahu na internetu. Patří mezi ně např.: dětská pornografie, dětská prostituce, věkově nepřiměřený obsah, rasismus, sebepoškozování, výzvy k násilí apod. Obsah těchto hlášení Horká linka vyhodnocuje a předává orgánům, které mohou účinně zasáhnout. Na těchto stránkách lze nalézt odkaz na stáhnutí Červeného tlačítka, díky kterému můžete nahlásit nezákonný obsah. Ze statistik vyplývá, že více než 80 % nahlášených obsahů, jsou v konečné fázi vyhodnocení legální. Jen zhruba necelých 10 % se týká nezákonného obsahu, většinou dětské pornografie. S Novým rokem 2012 odstartovala mediálně-osvětová kampaň „Skrytá identita“. Cílem je vzbudit zájem o informovanost v oblasti rizik on-line komunikace.

Pomoconline.cz – krizové centrum, které pomáhá ve spolupráci s linkou bezpečí dětským obětem internetové kriminality. Poskytuje dětem a dospívajícím první pomoc formou psychologické a sociální asistence při práci s internetem. Jedná se o případy, kdy si děti prohlíží stránky s nevhodným obsahem, které v nich vyvolávají úzkost, znepokojení či kdy jsou obtěžovány ze strany protihráče či jiné osoby, se kterou komunikují přes internet.

6 Projekt E-bezpečí v praxi v Českých Budějovicích spojený s výzkumem

6.1 Projekt E-bezpečí v Českých Budějovicích

Policie ČR – resp. jeho Preventivně informační oddělení se prevencí v oblasti internetu zabývá zhruba od roku 2010. K získávání informací mu slouží především projekty jako je E-bezpečí.cz a Ovce.sk, kde získávají cenné materiály pro tvorbu webové prezentace, kterou poté přednáší na základních školách. Konkrétně se prevencí zabývá nrap. Regina Tupá, por. Ing. Štěpánka Uhlířová a nrap. Milan Bajcura, kteří jsou zároveň tiskovými mluvčí Preventivně informačního oddělení.

Důležité je zmínit fakt, že oddělení Policie ČR provozuje tuto činnost zcela zdarma. Nejedná se o jedinou instituci, která se internetovou prevencí zabývá. Věnují se jí i některá občanská sdružení, která si však za prezentace nechávají platit. Jedná se o cca 150 Kč a více za hodinu prezentace.

O besedy na téma Bezpečná komunikace on-line projevila zájem i Základní škola Kubatova v Českých Budějovicích, kam jsme se společně s panem Bajcurou vypravili. Pro tyto účely má Policie ČR připraveny 3 verze prezentace rozdělenou podle věkových kategorií. První verze se inspirovala právě na webových stránkách www.ovce.sk. Má za úkol malým dětem pomocí pohádky vysvětlit základní problémy, které se mohou objevit při komunikaci prostřednictvím sociálních sítí. Hlavní postavou pohádky jsou ovečky, bača a jeho pomocník. V krátkých (3 minuty) příbězích můžeme vidět témata jako: není třeba mít tisíc přátel, falešná představa o vlastní identitě, falešné přátelství apod. Verze pro střední věk a větší žáky (6. – 9. třídy) se liší především v konkrétních případech obětí kyberšikany, stalkingu atd. končící většinou smrtí. Pro starší žáky jsou ukázány případy vražd aj.

Beseda probíhá formou otázek, odpovědí a výkladu. Na začátku jsou děti dotázány především na to, zda vůbec používají sociální sítě, zda o tom vědí rodiče, jakou mají žáci představu o pojmu přítel. Většina dětí považuje za svého největšího přítele někoho ze třídy nebo svého rodiče. Někteří žáci, mají svůj facebookový profil sdílený až se 150 přáteli, což je dosti zarážející. Policisté se snaží dětem vysvětlit, co je to opravdový přítel. Toto téma je jedno z nejzávažnějších, protože pokud děti budou za svého přítele považovat každého, snadno se pak dostanu do spárů nějakého pachatele. Anonymita, kterou internet přináší,

bývá často problémem falešných identit. V nedávné době se objevily v centru Českých Budějovic plakáty, které mají ukázat, že není vše, jak vypadá. Na tomto billboardu je vyobrazený muž s culíčky na hlavě, který se vydává za 13-ti letou šolačku. Tato reklama je dle mého názoru výstižná.

Zajímavé je, že skoro polovina žáků 5. třídy používá Facebook, i když základním předpokladem pro používání této sociální sítě by mělo být splnění věkové hranice, a to 13 let. Paradoxně žáci z vyššího ročníku měli Facebook pouze ze třetiny případů. Předpokládala bych opak. Nejvíce používanou sociální sítí je YouTube.com, jak vyplývá i z dotazníků, které děti vyplnily.

Dále paní Tupá zjišťuje, zda někdo zná základní pojmy jako: kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, sexting a sociální síť obecně. Děti mají většinou povědomí o tom, co pojmy znamenají. Nejméně známým slovem byl výraz kybergrooming.

6.2 Výzkum

Dotazník, který byl vytvořen, měl přinést informace o používání sociálních sítí, získání zkušeností na internetu a množství zveřejňování osobních údajů. Byl proveden na Základní škole Kubatova v Českých Budějovicích, Gymnázium Jírovcova v ČB a mezi dospělými uživateli ve věku 23-50 let.

Hypotézy

Pro svůj výzkum jsem si stanovila následující hypotézy:

H1: Každý z dětských a dospělých respondentů je uživatelem nějaké z uvedené sociální sítě (Facebook, Twitter, Lbimseti, Spolužáci).

H2: Důvod a četnost používání sociálních sítí bude rozdílný u respondentů „děti“ a „dospělí“.

H3: „Dospělí“ respondenti si uvědomují rizika spojená s uváděním osobních údajů, a proto budou mnohem méně vyplňovat osobní informace na sociálních sítích.

Metoda výzkumu:

Sběr dat jsem provedla formou dotazníkového šetření. Dotazník pro děti byl sestaven z 15-ti otázek, které byly uzavřené, polootevřené a uzavřené. První část se týkala žáků samotných a jejich vztahu k těmto sítím, druhý větší okruh se věnoval četnosti používání sociálních sítí, sdělování osobních údajů a trávení času na internetu. Dotazník pro dospívající a dospělé byl sestaven z 19-ti otázek a měl doplňující charakter pro vyhodnocení hypotéz. Není dále podrobně rozebírán.

Výsledky výzkumu

Výzkumu se účastnilo celkem 40 žáků Základní školy Kubatova v Českých Budějovicích a to ve věku 10 – 12 let (*Někteří žáci věk nevyplnili, ale vzhledem k příslušnosti určité třídy základní školy neexistuje jiná možnost než zařazení do této věkové kategorie*). Doplňujícího dotazníkového šetření se účastnilo 60 respondentů ve věku 16 – 50 let (tento výzkum byl vypracován pouze pro zodpovězení základních hypotéz a jsou pouze doplňujícím faktorem výzkumu, výsledky nejsou nijak tabulkově vykázané).

Používání sociálních sítí bylo zodpovězeno kladně v 34 případech. Ostatních 6 žáků sociální sítě nevyužívalo. U dospělých uživatelů používalo sociální sítě 53 dotazovaných.

Tabulka č. 2: Otázka č. 4 Jaké používáš sociální sítě?

Sociální síť	% vyjádření
Facebook	52 %
Spolužáci	3 %
YouTube	76 %
Líbimseti	0 %
Badoo	0 %
Lidé.cz	5 %
Jiné: Skype	32 %
Jiné: ICQ	8 %
Jiné: E-mail:	18 %

Zdroj: Vlastní

Jak již bylo zmíněno, nejvíce využívanou sociální sítí bylo YouTube.com a Facebook.com. V porovnání dotazníku, které byly v rámci porovnání vnímání sociálních sítí u dospělých a dětí, mohu říci, že v dospělé kategorii je nejvíce používanou sociální sítí Facebook.com.

Tabulka č. 3: Otázka č. 5 Z jakého důvodu používáš sociální sítě?

Kategorie	% vyjádření četnosti odpovědí
Poznávám tak nové kamarády	0 %
Krátím si tak volnou chvíli	18 %
Získávám nové informace	26 %
Sdílím data	0 %
Hraju hry	62 %
Jiné: Poslouchám písničky	26 %
Jiné: Komunikuji s přáteli	23 %

Zdroj: Vlastní

Žáci nejvíce využívají internet a sociální sítě k hraní her, poslouchání písní a ke komunikaci s přáteli. Dospělí uživatelé si účastí na sociálních sítích krátí volnou chvíli a získávají tak nové informace.

Další otázka měla zjistit, jaké osobní údaje děti uvádí na sociálních sítích.

Tabulka č. 4: Otázka č. 8 Jaké osobní informace uvádíš na sociálních sítích?

Kategorie	% vyjádření četnosti odpovědí
Jméno	55 %
Příjmení	58 %
Věk	20 %
Pohlaví	76 %
Adresa	0 %
Osobní foto	14 %
Kontaktní e-mail	23 %
Údaje o rodině	0 %
Telefon	0 %
Rodné číslo	0 %
Záliby	17 %
Sourozence	5 %
Údaj o škole	0 %

Zdroj: vlastní

V porovnání s dospělými uživateli jsou děti podstatně opatrnější a to i přes jejich neznalost. Dospělí často uvádí na své profily osobní fotografie, údaje o škole a také kontaktní e-maily, vystavují se tedy případnému riziku mnohem více, než jejich mladší „kolegové“.

K tomuto tématu se na preventivní besedě snaží školitelé o správném nastavení účtů, nabádají děti, aby si vytvořily falešné identity, nedávaly si na facebook ani jiné sítě své osobní fotografie, ale využily např. obrázků postaviček nebo neutrálních fotografií. S tím je i spojeno jakékoliv sdílení fotografií, kde se nachází např. někdo jiný a v tomto případě se může jednat i o porušení zákona na ochranu osobnosti.

Další otázky v dotazníku mají za úkol zjistit, zda se děti setkaly s nějakým vyhrožováním, obtěžováním, jak by na ně případně reagovaly, jestli by se cítily odstrčeny, pokud by nebyly na sociální síti a zda jejich rodiče vědí o tom, že jsou registrováni na sociálních sítích.

Výsledky jsou pozitivní: 100% dětí odpovědělo, že jejich rodiče vědí o jejich účasti na sociální síti, nikdo by se necítil odstrčený nebo v nevýhodě, pokud by nebyl na sociální síti a s žádostí o osobní informace se setkali pouze dva žáci.

V podobných otázkách u dospělých osob jsem se bohužel setkávala s větším obtěžováním, slovním napadáním, nucením k osobní schůzce a také nabídkami sexu a jiných podobných praktik. Většinou se to týkalo osob ženského pohlaví.

V průběhu přednášek se policisté snaží poukázat na případy, které se staly v rámci Jihočeského kraje. Děti totiž mají občas pocit, že se jich tato problematika netýká. Bohužel jsme se v jedné třídě setkali s tím, že jednu slečnu (věk 11 let) obtěžoval kdosi pomocí mobilního telefonu a snažil se ji vylákat na schůzku. Dalším případem, který se zmínil, byl žák základní školy, který měl určité osobní problémy a o svých problémech hovořil na sociálních sítích, resp. o svém smutku a upozorňoval zde na možnost své sebevraždy. Nikdo mu nevěřil. Chlapec bohužel šel, a z okna základní školy vyskočil. Naštěstí nehodu přežil. Tento případ je alarmující pro ostatní tím, že i když někdo volá o pomoc i třeba prostřednictvím sociální sítě, neměli bychom být k tomu hlouzí a slepí.

V závěru přednášky se školitelé snaží o výklad nejzákladnějších pravidel bezpečnosti např.:

- Ne každý je kamarád, i když tak vypadá
- Nemůžeš věřit každému
- Nikam nechod' s cizími lidmi
- Od nikoho si neber žádné dárky
- Nikdy nepiš své jméno, příjmení, adresu, telefonní číslo, ani kam chodíš do školy.

Nedílnou součástí přednášky je i sdělení nejdůležitějších kontaktů a krátký test na závěr, pro ověření, že děti dávaly pozor.

7 Závěr

Bakalářská práce na téma Sociální sítě a jejich vliv na osobnost uživatele se zabývá podrobně riziky spojenými v tomto společenství. Hlavní cíl je zaměřen na získání poznatků z oblasti rizik sociálních sítí, na základě nichž je možné sestavit manuál prevence proti nim. Název bakalářské práce: Internetové sociální sítě – jejich vliv na osobnost uživatele může být chápán jako psychologická či sociální práce. Já jsem se spíše zaměřila na rizika, která vznikají účastenstvím na sociálních sítích a jejich dopad na život člověka.

Hlavním cílem práce byl(a):

Analýza a výčet sociálních sítí - pro lepší porozumění fungování jednotlivých sítí jsem si vytvořila, nebo jsem již měla vytvořené z osobních důvodů profily na zmíněných serverech. To mi dopomohlo k lepšímu a objektivnějšímu zhodnocení jednotlivých portálů. U každé webové stránky je doplněno i praktické zhodnocení serveru, které vychází z osobní zkušenosti (rozpracováno na str. 12 – 24).

Vliv sociálních sítí na populaci - internet se stal i moderním trendem. Kdo není na internetu, jako by nebyl. Pokud nejste připojeni, můžete být ostatními přáteli být viděni jako „outová“ (to se týká především žáků středních škol). V dřívějších dobách byly pro děti zákazy typu „zákaz televize“, „zákaz chodit ven“ velkým trestem v nekázni. Dnes je největším kázeňským postihem zákaz internetu a hraní her. Internet má tedy velký vliv na trávení volného času adolescentů. Můj původní předpoklad, že děti tráví na internetu většinu svého času, se naštěstí nepotvrdil. Rodiče se snaží své děti před internetem chránit a omezovat jejich dobu na něm. To neplatí u dospívajících, kteří jsou stále více na internetu závislí a to z důvodu aktuálního dění. Často raději ani nejí, jen aby se mohli podívat na facebook, co se zase stalo (str. 25 – 26, 39 - 47 bakalářské práce).

Rizikové faktory vybrané sociální skupiny - rizika jsou záměrně rozděleny do dvou částí – děti a dospělí a to z důvodu jejich rozdílnosti. Dospělí uživatelé jsou méně ovlivnitelní v komunikaci s ostatními uživateli. Domnívala jsem se, že dospělí budou více informovanější a opatrnější na sociálních sítích. Výzkum bohužel ukázal pravý opak. Dospělí o sobě často sdělují mnohem více osobních informací než děti a to navzdory tomu, že jsou si vědomi, jaký to může mít dopad. Každý, kdo má Facebook, na něm má fotografii. Vlastně i já sama se vystavuji četným rizikům (podrobně rozpracováno na str. 27 – 47). Rizika pro děti a dospívající jsou rozšířena o možné postihy.

Navržení možnosti vstupu dle stanovených kritérií – vytvořila jsem preventivní manuál, který je zaměřený především na prevenci nebezpečné komunikace on-line především pro děti. Těm je možné, něco zakázat. U dospělých uživatelů se lze spoléhat na zdravý „selský rozum“ a dostatečnou informovanost (str. 48 – 50).

Pro **výzkum** byly stanoveny **3 hypotézy**. Otázky byly koncipovány tak, aby odpověděly na otázky o rozšířenosti sociálních sítí mezi dospělými a dětskými uživateli, proč a jak často respondenti sítě využívají a zda si uvědomují, jakým rizikům se vystavují po sdělení osobních informací. Výsledek výzkumu potvrdil první hypotézu a to tak, že skoro každý respondent je uživatelem nějaké sociální sítě. Nejvíce používanou sociální sítí je Facebook.com a YouTube.com. Rozšířenost sociálních sítí se projevuje především na základních a středních školách. Vyrůstající je i počet registrace dětí mladších 13 let. Druhá hypotéza: Důvod a četnost používání sociálních sítí bude rozdílný u respondentů „děti“ a „dospělí“. Pokud bych do kategorie „dospělí“ zařadila i část žáků střední školy, kde je věk na hranici, mohu konstatovat, že děti používají sociální sítě méně častěji, než jejich starší uživatelé. Také způsob trávení je rozdílný a to především u hraní her, čemuž se častěji věnují děti. Dospělí uživatelé dávají přednost získávání nových informací a krácení volné chvíle. Tato hypotéza byla potvrzena. Poslední hypotéza: „Dospělí“ respondenti si uvědomují rizika spojená s uváděním osobních údajů... nebyla potvrzena. „Děti“ si možná neuvědomují více rizika, spojená se sdělováním osobních informací na sociálních sítích, ale méně toho o sobě sdělují. „Dospělí“ uživatelé mnohem více zveřejňují své osobní fotografie, věk, e-mail, údaje o rodině a o škole.

Otázkou k zamyšlení je, zda se stal se snad internet drogou dnešního života? Možná ano. Stejně jako droga nám dává pocit jiného světa, můžeme si vytvářet falešné identity, každý večer být někým jiným a to nám přináší pocit blaha. Máme abstinenční příznaky, pokud nejsme dlouho připojeni, můžeme se cítit nervózní a podobně. Přináší nám zdravotní problémy – většinou obezitu a potíže se zažíváním. Internet je rozšířený a dostupný jako drogy. Nestojí nás tolik peněz, ale platíme za něj časem. A zabíjet může stejně jako drogy. Stačí se sejít s nesprávným člověkem, který se bude vydávat za někoho jiného.

Důležitým závěrem mé bakalářské práce je, že je třeba i nadále sledovat změny v internetovém společenství, znát rizika, které nám sociální sítě i sdělování informací kdekoli jinde na internetu přináší a především dodržovat zásady prevence. Často totiž máme mylný pocit, že se nás to vůbec netýká. Ale co až jednou pojedeme autobusem a lidé

si na nás budou ukazovat, protože budeme na billboardech po celém městě ve značně nevhodné situaci?

Cíl mé bakalářské práce byl splněn.

Zdroje

KNIHY A ČASOPISY

BARABÁSI, Albert László. V pavučině sítí. Praha: Ladislav Horáček - Paseka, 2005. 280 s. ISBN 80-7185-751-3.

BELICA, Tomáš. Surfují už jen hodinu. *Metro*. 2011, 36, s. 6.

BENEŠOVSKÁ, Jana. Mění internet náš životní styl?. *Moje psychologie*. 2009, 4, 3, s. 44. ISSN 1802-2073.

BLAHOVCOVÁ, Václava. Mám nového virtu@lního kámoše. *Vlasta*. 9.2.2011, 65, 7, s. 14

BUREŠ, Lubomír. Internetové sociální sítě, pohled na jejich využívání především žáky ZŠ a s tím spojená případná rizika. Brno, 2010. 83 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita

ČTK. Na internetu se rozmáhá fiktivní prodej zboží. *Právo*. 3.11.2011, 19, 257, s. 4. ISSN 1211-2119.

HORÁKOVÁ, Veronika. Kyberšikana řadí na síti i ve škole. *Hodonínský deník*. 11.1.2011, 2, s. 4

JANOUSH, Vilém. Zločin v kyberprostoru: Pozor, co děti sledují. *Rakovnický deník*. 3.3.2011, 14, 52, s. 13

JARVIS, Jan. Facebook v práci? Povolit: Zatímco zaměstnavatelé v Česku zakazují svým zaměstnancům užívání nejznámější sociální sítě během pracovní doby, zahraniční firmy dělají pravý opak - Kvůli marketingu. *Metro*. 2011, 15, s. 10.

JESENSKÁ, Elena. Bída a lesk sociálních sítí. *Moje psychologie*. 2011, 6, 2, s. 48.

JIROVSKÝ, Václav. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha: Grada, 2007. 288 s. ISBN 978-80-247-1561-2.

KOZOHOŘSKÝ, Petr. Obětem kyberšikany mohou pomoci i počítačovní specialisté. *Domažlický deník*. 10.2.2011, 20, 34, s. 4.

KULHÁNKOVÁ, Hana. ČAMEK, Jakub. Fenomén Facebook. Kladno: Jakub Čamek - BigOak, 2010. 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0

NÁDVORNÍKOVÁ, Iveta. Dívka o přepadení "řekla" na Facebooku místo policii. *Svitavský deník*. 25.1.2011, 20, 20, s. 1.

NOVOTNÁ, Lenka. Zesměšnění na internetu může oběť špatně snášet. *Jindřichohradecký deník*. 24.3.2011, 18, 70, s. 3.

ODSTRČIL, Jan; DOKULILOVÁ, Eliška. Kyberagresori útočí šikanou: Oběťmi nejsou jen děti a studenti, v poslední době jsou tímto způsobem terorizováni i učitelé. *Hradecký deník*. 16.3.2011, 20, 63, s. 3.

PISKAČOVÁ, Kateřina; ŠRÁMKOVÁ, Veronika. Z Facebooku se stává závislost. Hradecký deník. 2011, 20, 66, s. 8

POKORNÝ, Jakub. Náš veřejně tajný život. Mladá fronta Dnes. 7.4.2011, 22, 82, s. 15. ISSN 1210-1168.

POSTLER, Marek. 500 Internet: Pět set rad, tipů a technik. Praha: Slovart, s. r. o., 2008. 127 s. ISBN 978-80-7391-148-5.

STEJSKALOVÁ, Kamila. Děti v bezpečné síti. Maminka. 24.2.2011, 11, 3, s. 136.

ŠTALMACH, David. Našel si školačku na Facebooku, pak jí platil za sex. Mladá fronta Dnes. 21.1.2011, 22, 17, s. 1.

Šum. Košický kanibal Čurko (+ 43) je mrtvý, ale Aha!. 13.5.2011, 6, 112, s. 16.

TESAŘOVÁ, Petra. Firmy více sledují počítače zaměstnanců. Lidové noviny. 2011, 24, 54, s. 17

TICHÁ, Eva. MŮJ KAMARÁD Facebook?. OnaDnes. 3.1.2011, 21, 1, s. 32.

TINKOVÁ, Lenka. Výzkum České děti potvrdil sílu FB. Marketing a média. 31.1.2011, 0, s. 18

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

ATS Consulting. Více než polovina studentů by nepřijala práci bez svobodného přístupu k internetu. *EProfil* [online]. 2011, 0, [cit. 2011-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.eprofil.cz/2011/11/07/vice-nez-polovina-studentu-by-neprijala-praci-bez-svobodneho-pristupu-k-internetu/>>.

BEDNÁŘ, Vojtěch. Sociální sítě jako hackerský nástroj. Lupa.cz [online]. 17.3.2010, 1, [cit. 2011-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/socialni-site-jako-hackersky-nastroj/>>.

Bílý kruh bezpečí. Ublížení na zdraví. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2011, 1, [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/ublizeni-na-zdravi/>>.

Centrum prevence rizikové komunikace. Kybergrooming - praktické ukázky. E-bezpečí [online]. 11.11.2008, č. 1, [cit. 2011-08-03]. Dostupný z WWW: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/70/35/lang,czech/>>.

DOČEKAL, Daniel. Rizika sociálních sítí a Webu 3.0 v praxi. Lupa.cz [online]. 17.2.2010, 0, [cit. 2011-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/rizika-socialnich-siti-a-webu-3-0-v-praxi/>>.

DOČEKAL, Daniel. Česko v sociálních sítích. Lupa.cz [online]. 18.11.2009, 1, [cit. 2011-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/cesko-v-socialnich-sitich/>>.

Facebookonline : Historie facebooku [online]. 2011 [cit. 2011-07-21]. Facebook. Dostupné z WWW: <<http://www.facebookonline.cz/historie-facebooku/>>.

HANDL, Jan. Jste závislí na sociálních sítích?. Lupa.cz [online]. 23.4.2011, 0, [cit. 2011-11-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/jste-zavisli-na-socialnich-sitich/>>. ISSN 1213-0702.

JANDOVÁ, Lucie. Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama. In Novinky.cz [online]. Praha : Právo, 11.8.2008 [cit. 2011-08-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>>.

Kabinet informačních studií a knihovnictví. Sociální sítě. In NÝVLTOVÁ, Táňa . Sociální sítě [online]. [s.l.] : [s.n.], 2010 [cit. 2011-07-03]. Dostupné z WWW: <http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%ADt%C4%9B>.

KOPECKÝ, Kamil. Sexting. Sexting.cz [online]. 2009, 1, [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.sexting.cz/>>.

KUBEŠ, Radek. Sociální sítě nejsou jen Facebook. Podívejte se i na ty české.. Mladá fronta Dnes [online]. 18.10.2009, č. 1, [cit. 2011-07-24]. Dostupný z WWW: <http://technet.idnes.cz/socialni-site-nejsou-jen-facebook-podivejte-se-i-na-ty-ceske-p4e-sw_internet.aspx?c=A091017_234210_tec_reportaze_vse>.

Kyber%**C5%A1**ikana. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 30.3.2009, last modified on 7.9.2009 [cit. 2011-09-16]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kyber%C5%A1ikana>>.

Kybergrooming. E-bezpeci [online]. 13.9.2008, 1 , [cit. 2011-08-03]. Dostupný z WWW: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/42/35/lang,czech/>>.

Lidové noviny. Závislost na internetu ničí krátkodobou paměť. Lidovky.cz [online]. 12.7.2011, 0, [cit. 2011-11-13]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/zavislost-na-internetu-nici-kratkodobou-pamet-fl2-/ln_veda.asp?c=A110711_132511_ln_veda_ter>.

Navajo [online]. 2010 [cit. 2011-07-03]. [Http://socialni-sit.navajo.cz](http://socialni-sit.navajo.cz). Dostupné z WWW: <www.socialni-site.navajo.cz>.

PÍRKO, Martin. Závislost na internetu - bluf či realita?. Lupa.cz [online]. 22.6.2005, č. 1, [cit. 2011-08-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/zavislost-na-internetu-bluf-ci-realita/>>.

Policie ČR. Pohlavní zneužití. Policie České republiky – KŘP hlavního města Prahy [online]. 2010, 1, [cit. 2011-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/zajimava-temata-pohlavni-zneuziti.aspx>>.

Sociální sítě [online]. 2008 [cit. 2011-07-03]. Sociální sítě. Dostupné z WWW: <<http://socialnisite.cz/node/13>>.

VLACH, Robert. Sociální sítě . Navolnenoze blog [online]. 2009, 2009, [cit. 2011-08-06]. Dostupný z WWW: <<http://navolnenoze.cz/blog/socialni-site/>>.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník [online] cit. [2011-11-03] Dostupný z www:<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h2d1.aspx>>.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník [online] cit. [2011-11-05] Dostupný z www:<
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h3.aspx> >.

Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon zákoník [online] cit. [2011-11-07] Dostupný z
www:< http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/cast2h6.aspx>.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník [online] cit. [2011-11-14] Dostupný z www:
< <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h3.aspx>>.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník [online] cit. [2011-11-14] Dostupný z www:
< <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h2d1.aspx>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Anketa dospívající a dospělí

Příloha č. 2 – Anketa základní škola

SOCIÁLNÍ SÍŤ

Dobrý den, ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění krátkého dotazníku na téma Sociální sítě, který má za úkol zjistit co si o dané problematice myslíte.

Dotazník je anonymní, proto se nebojte odpovídat pravdivě. Při vyplnění použijte prosím propisku, nikoliv obyčejnou tužku a odpovědi zakřížkujte.

1) Pohlaví

muž žena

2) Váš věk

9-12 let 13-15 let 20-25 let 26-30 let 31-35 let
 36-40 let 41 - 50 let

3) Používáte sociální sítě? (Mezi sociální sítě řadíme např. Facebook, Lide.cz, YouTube, Badoo atd.)

ano ne

4) Jaké používáte sociální sítě?

Facebook YouTube Libimseti Badoo Lide
 Spoluzaci Jiné (napíšte jaké).....

5) Z jakého důvodu používáte sociální sítě?

Poznávám tak nové kamarády Získávám nové informace Hraju hry
 Krátím si tak volnou chvíli Sdílím data
 Jiné (napíšte).....

6) Jak často využíváte sociální sítě?

denně několikrát týdně několikrát měsíčně

7) Kolik hodin denně průměrně ztrávíte na sociálních sítích?

2 a méně 3-4 hodiny 5-6 hodin 7-8 hodin 9 a více

8) Pokud nejste delší dobu na internetu jste nervózní?

ano ne

9) Umíte si představit svůj život bez sociálních sítí?

ano ne

10) Pokud ne, z jakého důvodu?

Nebyl bych v kontaktu s přáteli Nudil bych se
 Jiné (napíšte).....

11) Jaké osobní informace uvádíte na sociálních sítích? (zaškrtněte)

☒ jméno	☒ příjmení	☒ věk	☒ pohlaví	☒ adresa
☒ osobní foto	☐ kontaktní e-mail	☐ telefon	☐ rodné číslo	
☒ záliby	☒ sourozence	☒ údaje o rodině	☒ údaj o škole	

12) Myslíte si, že by mohl někdo Vaše osobní údaje zneužít?

- ano ne

13) Zaškrtněte, pokud souhlasíte s následujícím tvrzením

- V komunikaci na internetu jsem více otevřenější než v reálném životě
- V komunikaci přes internet nepociťuji úzkost
- V komunikaci přes internet snadněji navazuji kontakty
- V komunikaci přes internet používám častěji sexuální narážky než v reálném životě
- Mám zkušenosti s cybersexem (sex přes internet, chat s erotickou tematikou atd.)
- V komunikaci přes internet více lžu a mohu se tak dostávat do jiných rolí
- V komunikaci přes internet se často vydávám za někoho jiného
- Internet beru jako zábavu a odreagování
- Přes internet jsem se někdy zamiloval
- V komunikaci přes internet jsem více agresivní než v reálném životě
- Dávám přednost kontaktu on-line než zábavě venku

14) Pokud byste zůstali na pustém ostrově a zbyli by Vám: počítač s připojením, mobil, televize, domácí mazlíček a zásoba jídla na měsíc, co byste si vybrali?

- počítač s připojením k internetu
- mobil
- televizi
- domácího mazlíčka
- zásobu jídla na měsíc

15) Setkali jste se někdy osobně na sociálních sítích se situací že by vás.....?

☒ někdo obtěžoval	☒ někdo nutil k osobní schůzce
☐ někdo vám vyhrožoval	☒ někdo nabízel sex či jiné podobné praktiky
☐ někdo vás pomlouval	☐ někdo po vás chtěl osobní informace
☐ někdo vás slovně napadal	☐ někdo nabádal k trestné činnosti
☐ Jiné (napíšte).....	

16) Trávíte se svými přáteli více času on-line než v reálném životě?

- ano spíše ano spíše ne ne

Datum: 9.9.2011

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Dobrý den, ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění krátkého dotazníku na téma Sociální sítě, který má za úkol zjistit co si o dané problematice myslíte.

Dotazník je anonymní, proto se nebojte odpovídat pravdivě. Při vyplnění použijte prosím propisku, nikoliv obyčejnou tužku a odpovědi zakřížkujte.

- 1) Pohlaví
 muž žena

- 2) Váš věk (napíšte)
11 let

- 3) Používáš sociální sítě? (Mezi sociální sítě řadíme např. Facebook, Lidé.cz, YouTube, Badoo atd.)

- ano ne

- 4) Jaké používáš sociální sítě?

- Facebook YouTube LinkedIn Badoo Lidé
 Spoluzači Jiné (napíšte jaké): *Skype, e-mail*

- 5) Z jakého důvodu používáš sociální sítě?

- Poznávám tak nové kamarády Získávám nové informace Hraju hry
 Krátím si tak volnou chvíli Sdílim data

- Jiné (napíšte): *je mi to kamarád, který jsem dlouho nenašel, nebo se jsem opřel na kamarádovi*

- 6) Kolik hodin denně průměrně ztrávíš na sociálních sítích?

- 2 a méně 3-4 hodiny 5-6 hodin 7-8 hodin 9 a více

- 7) Kde všude používáš sociální sítě? (více odpovědí)

- doma u kamaráda ve škole jinde: *na chvilku*

- 8) Jaké osobní informace uvádíš na sociálních sítích? (zaškrtněte)

- jméno příjmení věk pohlaví adresa
 osobní foto kontaktní e-mail údaje o rodině telefon rodné číslo
 záliby sourozence údaj o škole

- 9) Myslíš si, že uvedení tvých pravdivých osobních údajů na soc. sítích může ohrozit tvoje bezpečí?
 ano ne

- 10) Jak většinou trávíš čas na sociální sítích?

- Komunikuji s kamarády
 Získávám nové informace, zajímavosti
 Hraju hry
 Vytvářím nová fotoalba a prohlížím si fotografie
 Sleduji videa, hudbu
 Nudím se
 Jinak... napiš jak.....

- 11) Setkali jste se někdy osobně na internetu se situací, že by vás někdo...

- někdo ti vyhrožoval
 někdo tě obtěžoval
 někdo tě pomlouval
 někdo tě slovně napadal
 nutí k osobní schůzce
 nabízel sex či jiné podobné praktiky
 někdo chtěl po tobě osobní informace
 někdo tě nabádal k trestné činnosti

- 12) Ví alespoň jeden z rodičů, že používáš sociální sítě?

- ano ne

- 13) Pokud bys nebyl účastníkem sociální sítě, cítil by ses v nevyhodě, odstrčený?

- ano ne

- 14) Zaslal Vám někdo fotografie či videa se sexuálním podtextem?

- ano ne

- 15) Reagovali jste na ně? Napíšte

.....
nikdo mi nic neposlal

Datum:

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.